

Vuosikertomus

20
21

Käsitelty kevätkokouksessa 21.4.2022

Vuosikertomus 2021

Sisällysluettelo

Omaishoitajaliitto on merkityksellinen yhteisö ja vahva vaikuttaja.....	3
Monipuolista viestintää	7
Ohjausta ja neuvontaa useiden kanavien kautta	9
Järjestötyö jäsenyhdistysten tukena ja alueellisena vaikuttajana	12
OmaisOiva tukee omaishoitajien hyvinvointia ja osallisuutta.....	18
Jangsterit-hankkeen verkostoyhteistyö oli monipuolista	23
Rahkeet riittämään -hanke työikäisten omaishoitajien tukena	27
Kuppi nurin -hanke kehitti uusia keinoja päihteiden puheeksi ottoon	31
Suomen omaishoidon verkosto.....	33
Miten jaksat omaishoitaja? -hanke – mielen hyvinvointi puheeksi omaishoidon asiakasohjauksessa	37
Tunne voimavarasi -yhteistyöhanke tuki ikääntyviä omaishoitajainaisia	39
Hallinto ja talous 2021.....	41
Luottamushenkilöt ja henkilöstö.....	43
LIITE 1 Liiton keskeisiä kansallisia ja kansainvälisiä järjestöyhteistyökumppaneita.....	47
LIITE 2 Liiton järjestämät keskeiset valtakunnalliset koulutukset ja tapahtumat 2021	48

Omaishoitajaliitto on merkityksellinen yhteisö ja vahva vaikuttaja

Omaishoitajaliitto toimii omaishoitajien ja omaishoitoperheiden aseman parantamiseksi ja tukemiseksi, tukee jäsenyhdistystensä toimintaa sekä tekee kansainvälistä yhteistyötä. Omaishoitoyhteisön – liiton ja yhdistysten visiona on yhteiskunta, jossa omaishoitajuuden tunnustetaan koskevan jokaista ja vaikuttavan kaikilla yhteiskuntapolitiikan alueilla. Liitto pyrkii vahvistamaan myös omaishoitoyhteisöä ja jäsenyhdistysten vapaaehtoistoiminnan resursseja. Vuonna 2021 liiton perustamisesta tuli kuluneeksi 30 vuotta.

Liitolla on 69 jäsenyhdistystä, joista noin puolet on saanut pääosan tulorahoituksestaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskukselta (STEA) valtionavustuksia ja noin puolet toimii täysin vapaaehtoisesti.

Vuoden lopussa jäsenyhdistyksiin kuului 11 490 jäsentä (12 099, v. 2020). Yhdistyksistä erosi vuoden aikana 1 802, ja niihin liittyi 1 166 uutta jäsentä. Vuoden lopussa liitolla oli 1 289 tukijäsentä. Koronapandemia vaikutti yhä niin omaishoitajien kuin liiton ja yhdistysten toimintoihin, mutta hybriditoiminnat olivat jo tuttuja ja osan aikaa vuodesta pystyttiin yhdistyksissä järjestämään myös kasvokkaisia tapahtumia.

Vahvaa vaikuttamista

Vaikuttamistyö ja toimintavuoden useat toiminnot painottivat työikäisten omaishoitajien tarpeita, mistä liitolla on erillinen Rahkeet riittämään- työikäisten omaishoitajien -hanke. Vaikuttamistyö kohdistui myös kuntavaalien ja aluevaalien yhteydessä ehdokkaisiin ja suureen yleisöön: Liitto muun muassa tuotti valtakunnallisen kuntavaalipaneelin verkossa ja levitti animaatiovideota, joka koski omaishoitajien tarvitsemia palveluita ja omaishoitoa hyvinvointialueiden strategioissa.

Liitto julkaisi yhteensä yhdeksän kannanottoa ja asiantuntijalausuntoa sekä kahdeksan STT:n tiedotepalvelun kautta julkaistua tiedotetta. Ne liittyivät lähinnä työikäisten omaishoitajien asemaan perhevapaaudistuksessa ja sopimusomaishoitoon valtion talousarviossa.

Liittoa kuultiin eduskunnassa kaksi kertaa: sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa. Liitto tapasi perhe- ja peruspalveluministerin aiheena omaishoitostrategia sekä työministerin aiheena omaishoitajien työttömyysturva. Liitto vastasi sihteeriydestä kolme kertaa kokoontuneelle eduskunnan omaishoidon tukiryhmälle.

Liitto kutsuttiin mukaan THL:n omaishoidon kriteerien yhdenmukaistamista selvittävän hankkeen ohjausryhmään marraskuussa. Liitto jatkoi vaikuttamistaan Vanhus- ja eläkeasian neuvottelukunnan jäsenenä ja Kelan järjestöjen yhteistyöryhmässä. Lisäksi liitto toimi aktiivisesti Suomen sosiaali ja terveys ry:n kanssa monissa järjestötoimintaa ja sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä.

30-vuotisjuhalvuoden nimissä ja työikäisten omaishoitajien Rahkeet riittämään -hankkeessa panostettiin viestintään. Liitolta pyydettiin asiantuntijalausuntoja useisiin medioihin mm. Ylelle ja MTV3:lle. Myös Helsingin Sanomat käsitteli omaishoitokysymystä pääkirjoituksessaan Euroopan omaishoitajien päivänä.

Kansainvälinen toiminta

European Association Working for Carers -järjestön (Eurocarers) kanssa tehty tutkimusyhteistyö koronan vaikutuksista omaishoitajien elämään eri Euroopan maissa pohjusti vaikuttamista myös kansallisesti. Liitto toimi aktiivisesti Eurocarerissä muutoinkin. Omaishoitajaliiton toiminnanjohtaja on Eurocarersin puheenjohtaja ja liitto vaikuttaa järjestön vaikuttamis- ja tutkimustyöryhmissä. Maailmanlaajuisessa yhteistyössä International Alliance of Caregivers Organizations-järjestössä (IACO) tuotettiin mm. tietoja omaishoidosta Suomessa.

Näkyvä juhlavuosi

Liiton 30-vuotisjuhlavuosi vahvisti omaishoitoyhteisöä ja teki näkyväksi omaishoitoa. Jäsenyhdistykset valitsivat vuoden sloganiksi ”Onneksi on omaishoitoyhteisö”.

Juhlavuoden käynnisti Omaishoito eilen, tänään ja huomenna -dokumentti, jossa liiton perustajajäsenet pohtivat omaishoidon kysymyksiä ja tulevaisuutta sekä neljä omaishoitajaa kertoivat elämästään. Dokumentti on julkaistu verkossa ja tekstitetty suomeksi saavutettavuusvaatimusten mukaisesti sekä myös englannin ja ruotsinkielisin tekstityksin. Vuoden 2021 loppuun mennessä katselukertoja oli 1 754.

Omaishoitajaliiton ja jäsenyhdistysten yhteisölliset ja lämminhenkiset synttärilahvit järjestettiin liiton perustamispäivän mukaisesti 21.5., mutta tilaisuus pidettiin koronatilanteen vuoksi verkossa. Verkkosynttäreille osallistui 124 yhteydellä noin 250 yhdistystoimijaa ja omaishoitajaa. Yhdistykset onnittelivat liittoa onnitteluvideoilla. Joukko liiton entisiä ja nykyisiä työntekijöitä ja hallituksen jäseniä muisteli yhteisiä aikoja ja tapahtumia.

Omaishoitajaliiton 30-vuotisjuhluvun juhlanjumalanpalvelus järjestettiin 29.8. Kangasalan kirkossa yhteistyössä Tampereen hiippakunnan, Pirkanmaan Omaishoitajien, Tampereen Seudun Omaishoitajien ja Kirkkohallituksen kanssa. Yhdistystoimijat lukivat messussa päivän raamatuntekstit ja valmistelivat esiruokoukset messuun. Messun musiikista vastasi lauluyhtye Valkea. YLE televisioi jumalanpalveluksen, joka on katsottavissa vuoden ajan Yle Areenassa.

Omaishoitoparlamentti toteutettiin verkkolähetyksenä 6.10.2021 Euroopan omaishoitajien päivänä. Lähetystudio rakennettiin BioRexiin, Lasipalatsiin Helsingissä. Parlamentissa omaishoitajat, päättäjät, tutkijat ja muut asiantuntijat hakivat vuoropuhelussa ratkaisuja arjen haasteisiin ja keskustelivat omaishoitajien asemasta yhteiskunnassa. Katsojilla oli mahdollisuus kommentoida lähetystä.

Tilaisuuden juonsi toimittaja Jussi-Pekka Rantanen.

Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru toi parlamenttiin valtiovallan tervehdyksen ja toiminnanjohtaja Stecy Yghemonos Eurocarersin tervehdyksen. Oikeustieteen tohtori Laura Kalliomaa-Puha alusti läheishoivasteemasta. Ohjelmaan kuului myös ”Erilainen samanlainen elämä” -keskusteluosuus omaishoitajien kanssa.

Parlamentin päätti ”Yhteiset askeleet” -tanssiesitys, joka kulki päivän aikana pitkin Helsingin keskustaa.

Samana päivänä liitto jätti julkilausuman perhevapaa uudistuksesta ja omaishoidosta kansanedustajille eduskuntatalon portailla. Lisäksi omaishoitoteema näkyi Kampin kauppakeskuksen ja Musiikkitalon ulkonäyttötauluissa ”Omaishoidolla on merkitystä” -ilmoituksissa.

Parlamenttia seurattiin reaaliajassa noin 320 etäyhteydellä. Jäsenyhdistyksissä katsojia oli useita satoja. Parlamentista tehtiin tekstitetty tallenne, joka on katsottavissa liiton verkkosivuilla. Tallennetta katsottiin 98 kertaa vuoden 2021 loppuun mennessä.

Parlamentti sai myönteistä palautetta palautelomakkeessa ja sosiaalisessa mediassa. Tanssiteostallennetta on katsottu 62 kertaa ja julkilausumaa koskevaa tallennetta eduskuntatalon portailta 98 kertaa.

”Kiitos erittäin hyvästä tilaisuudesta. Keskustelutilaisuus oli ohjelman parasta antia ja toi erittäin monipuolisesti näkyväksi omaishoidon ja omaishoitajien tilanteen. Olipa hyvin valitut osallistujat. Myös juontaja erinomainen.”

Tanssiteoksen taiteellisesta kokonaisuudesta vastaava Anna Maria Myllymäki kiteytti teoksen sanoman:

”Kaikki me kannattemme toisiamme eri tavoin elämässä eri hetkillä, otamme vastuuta toistemme arjesta, tuemme, autamme. Tämä kannattelu ja tuki muuntuu tanssin kielellä konkreettiseksi painon kannatteluksi.”

Omaishoitajien voimalaulukonsertit soivat marraskuussa

Omaishoitajaliitto järjesti kaksi omaishoitajien voimalaulutoivekonserttia marraskuussa Järviradiossa ja Radio Pookissa. Yhteensä 20 yhdistystä keräsi 250 omaishoitajien voimalaulua konserttiin, ja myös liiton kautta esitettiin toiveita. Konserteissa soitettiin 90 omaishoitajan toiveet. Järviradion toivekonsertti uusittiin suuren suosion vuoksi loppiaisena 2022.

Kuuntelijaseurannan mukaan Järviradiolla oli 50 000 ja Radio Pookilla 35 000 kuuntelijaa konserttien aikana. Konserttien etukäteismainokset radioissa saavuttivat arviolta miljoona kuulijaa. Palaute toivekonserteista oli erittäin hyvää, toiminta osallisti yhdistyksiä ja tuotti aineistoa myös jatkoon sekä lisäsi yhteisöllisyyttä. Toiveet laitettiin Yhdistysverkkoon yhdistysten käyttöön.

”Omaishoitajien Voimalaulujen konsertit olivat paras juhluvuoden idea ja tapahtuma! Siihen pystyivät osallistumaan kaikki halukkaat sekä lähettämällä oman toivomuksen että kuuntelemalla konsertit.”

Valtakunnallisen omaishoitajien viikon juhla Kuopiossa

Omaishoitajien valtakunnallisen viikon Kuopion kaupungintalolla järjestetty pääjuhla ”Onneksi on omaishoitoyhteisö” oli katsottavissa myös verkossa. Tilaisuus tavoitti 210 henkilöä, joista verkon välityksellä 160. Ohjelmassa oli musiikkiesityksiä, alustuksia ja juhlan kruunasi tasavallan presidentti Sauli Niinistön tervehdys, jonka luki Pohjois-Savon Omaishoitajat ry:n puheenjohtaja Kari Hiltunen.

Juhlavuoden kunniaksi Orion antoi omaishoitajien tukemiseen lahjoituksen, jonka avulla liitto järjesti arpajaiset, joissa voittona oli 100 lahjakorttia tai satasen arvosta siivousta kotiin. Juhlavuoden materiaaleina jäsenille lähetettiin Lähellä-lehden välissä sinivuokko-postikortti. Liiton jäsenyhdistyksille toteutetun kyselyn mukaan, johon vastasi 98 yhdistystoimijaa, yli 4/5 vastaajista koki juhluvuoden tapahtumien ja viestinnän vahvistaneen kokemusta yhteisestä vaikuttavasta tekemisestä.

”Juhlavuonna omaishoidon näkyvyys lisääntyi ja onnistuneet tapahtumat toivat iloa omaishoitoyhteisöön.”

Juhlapyöryhmä teki myös kokonaisarviointia juhluvuodesta. Palautteiden ja työryhmäarvioinnin mukaan vuoden tapahtumat ja toiminta sisälsivät muun muassa sopivasti tukea ja tietoa, tunteita, taitetta sekä vaikuttamista, osallisuutta ja materiaalia. Koko vuoden kestävä juhlijatkumo koettiin onnistuneeksi. Opittiin yhdessä ja toinen toisilta ja toiminta oli omaishoitajuutta arvostavaa ja kunnioittavaa.

Monipuolista viestintää

Liiton viestinnän tavoitteena on tukea liiton vaikuttamistyötä ja välittää tietoa omaishoidosta ja siihen liittyvistä kysymyksistä sekä välittää myönteistä kuvaa omaishoidosta ja sen tukemisen merkityksestä.

Viestinnän kanavia ovat Lähellä-lehti, verkkosivut, somekanavat ja tiedotteet sekä painetut oppaat ja esitteet.

Liiton viestintä rakentaa yhteyksiä medioihin ja palvelee niitä hankkimalla yhdessä jäsenyhdistysten kanssa haastateltavia omaishoitoa koskeviin uutisiin ja artikkeleihin.

Lähellä-lehti tavoitti jäsenet ja Omaishoitotiedote ammattilaiset

Lähellä-jäsenlehti ilmestyi neljä kertaa. Lehden painosmäärä oli 16 000–16 500 kappaletta/julkaisu. Lehtiä painettiin toimintavuotena yhteensä 64 800 kappaletta.

Yhdistysten jäsenten, kannatusjäsenten ja Omaishoitajaliiton tukijäsenten ohella lehteä lähetään muun muassa kansallisen tason päättäjille. Myös jäsenyhdistykset saivat Lähellä-lehteä jaettavakseen.

Jokaisessa numerossa käsiteltiin kahta teemaa laajemmin useasta näkökulmasta:

Lähellä 1/2021: Omaishoidon tuki, Omaishoitajan talous

Lähellä 2/2021: Omaishoidon monimuotoisuus, Tunteet

Lähellä 3/2021: Omaishoidon asema yhteiskunnassa, Musiikki

Lähellä 4/2021: Sosiaaliset suhteet, Luopuminen

Lisäksi lehti kertoi omaishoidon ajankohtaisista asioista ja välitti kuvaa omaishoidosta henkilökuvien avulla.

Lehdessä tiedotettiin myös järjestöllisistä asioista kuten Omaishoitajaliiton ja sen jäsenyhdistysten yhteisestä chat-palvelusta, Pirkanmaan Omaishoitajat ry:n Erityisperheille tukea arkeen -projektin hankkeesta ja Pohjois-Savon Omaishoitajat ry:n Pirssillä pitäjille -kiertueesta.

Lehti julkaistiin sekä painettuna että sähköisenä versiona. Sähköisessä versiossa julkaistiin peruslehden ohella 1–2 lisäjuttua numeroa kohden. Lähellä-lehden toimituslinjauksia käsittelee toimitusneuvosto, joka kokoontui vuonna 2021 neljä kertaa.

Omaishoitajien parissa työskenteleville ammattilaisille julkaistiin Omaishoitotiedote neljästi vuodessa Lähellä-lehden ilmestymisen yhteydessä. Tiedotteessa on linkki sähköiseen Lähellä-lehteen sekä ajankohtaista omaishoitoasiaa. Jakelulistalla on muun muassa Suomen omaishoidon verkoston, kuntien ja seurakuntien työntekijöitä, yhteistyökumppaneita ja muita sidosryhmiä. Vastaanottajia sähköpostilistalla oli vuoden 2021 lopulla 2 068.

Verkkosivuilla laajasti sisältöä, somessa vinkkejä ja vertaisuutta

Omaishoitajaliitto ylläpitää www.omaishoitajat.fi-verkkosivuja, joilta löytyy monipuolista tietoa omaishoitoon liittyvistä kysymyksistä. Sivusto kertoo myös järjestön toiminnasta alueellisesti, kansallisesti ja myös kansainvälisesti. Sivustolla on yhteystiedot myös kaikista jäsenyhdistyksistä. Sivujen teknisestä alustasta vastaa Web-veistämö Oy.

Toimintavuonna www.omaishoitajat.fi-sivuilla käytiin 171 571 kertaa. Kävijöitä oli 116 909. Suosituin sivu oli Omaishoidon tietopaketti (56 622 käyntiä) ja seuraavaksi suosituin etusivu (42 309 kertaa). Kolmanneksi suosituin oli Mitä on omaishoito -sivu (26 214) ja neljänneksi suosituin yhteystietosivu (7 485).

Liiton käyttämät sosiaalisen media kanavat olivat Facebook, Twitter ja Instagram. Toimintavuonna otettiin käyttöön myös LinkedIn.

Someviestinnällä innostettiin jäsenyhdistyksiä ja omaishoitoyhteisössä toimivia henkilöitä vaikuttamaan omaishoitajien asemaan ja tekemään omaishoitoyhteisöä ja sen työtä positiivisella tavalla tunnetuksi.

Somesisältöjä ovat olleet muun muassa ajankohtaiset omaishoitoasiat, tapahtumatiedottaminen ja -uutisointi, Lähellä-lehden juttunostot, omaishoitajien tarinat ja piristyspostaukset.

Vuoden lopussa liiton Facebook-tilillä oli 4 249 tykkääjää, Twitterissä 1 144 seuraajaa ja Instagramissa 1 545 seuraajaa. LinkedIn seuraajia oli 40.

Viestinnän tuotoksia ja tunnuslukuja vuonna 2021	
Painettu materiaali liiton ja yhdistysten käyttöön	Painosmäärä
Lähellä-lehti 1/2021 (16 500), 2/2021 (16 000), 3/2021 (16 300), 4/2021 (16 000)	4 nroa yht. 64 800
Sähköinen viestintä (vuoden 2020 luvut suluisissa)	Tunnuslukuja
www.omaishoitajat.fi -sivuilla käynnit	171 571 (162 000)
www.omaishoitajat.fi -sivuilla kävijät	116 909 (110 000)
Facebook-tykkääjät	4 249 (3 394)
Twitter-seuraajat	1 144 (890)
Instagram-seuraajat	1 545 (1 143)
LinkedIn-seuraajat	40
Tiedotteet ammattilaisille ja medialle	Määrä
Omaishoitotiedote, n. 2000 tilaajaa	4
Mediatiedote STT Infon kautta; jakelulistalla n. 250 mediaa	8
Muut tiedotteet; koronatilanteesta 2, maakuntapäivistä 4	6

Taulukko 1. Viestinnän tuotoksia ja tunnuslukuja vuonna 2021.

Resurssit

Viestinnästä vastasivat toiminnanjohtaja, viestintäpäällikkö sekä viestinnän asiantuntija. Viestintä kuuluu liiton kaikkien asiantuntijoiden työnkuvaan.

Henkilöstömuutosten vuoksi hankittiin viestinnän ulkopuolisia palveluita muun muassa Lähellä-lehden artikkeleiden tuotantoon ja mediayhteyksien rakentamiseen.

Lähellä-lehden taitosta vastasi PunaMusta Oy. Viestinnän kulut katettiin yleisavustuksella ja omalla varainhankinnalla, lähinnä ilmoitustuotoilla.

Lähellä-lehden kustannuksia katettiin AY-avustuksen lisäksi ilmoitushankinnalla, josta vastasi TJM-Systems Oy ja taitosta Faktor Oy.

Ohjausta ja neuvontaa useiden kanavien kautta

Liiton ohjauksen ja neuvonnan tavoitteena on omaishoitotilanteessa olevien voimavaraistuminen ja toimijuuden edistyminen sekä liiton ja jäsenyhdistysten neuvonnan osaamisen vahvistuminen. Tavoitteena on myös antaa tietoa omaishoitoon liittyvissä kysymyksissä eri sidosryhmille kuten järjestöjen työntekijöille, kuntien viranhaltijoille ja muille alan ammattilaisille sekä kaikille omaishoidosta kiinnostuneille.

Puhelinneuvontaa läheistään auttaville

Liitto tarjosi puhelinneuvontaa omaishoidon kysymyksissä valtakunnallisessa neuvontanumerossa neljänä päivänä viikossa kello 9–15. Omaishoitajia ohjattiin hoitamaan asiaansa eteenpäin sekä hakemaan jaksamista tukevia palveluja ja tukea.

Liiton neuvontanumerossa vastattiin 629 puheluun. Puheluita tuli 690. Jonosta poistuneisiin soitettiin takaisin mahdollisuuksien mukaan. Puheluiden kesto oli yhteensä noin 100 tuntia. Neuvontapuhelu kesti keskimäärin 16 minuuttia. Puheluja tuli määrällisesti saman verran kuin vuonna 2020, mutta puhelut kestivät hieman pidempään. Pieni osa puheluidista vaati asioiden lisäselvittämistä. Tavoitteena oli hoitaa asia puhelun aikana.

Omaishoidon puhelinneuvonnan seurantakyselyn mukaan neuvontaan ottivat useimmin yhteyttä omaishoitajat. Suosituimmat teemat puheluissa olivat jaksamiseen ja kohteluun, omaishoidon tuen hakemiseen ja työn ja omaishoidon yhteensovittamiseen liittyvät asiat. Puhelinneuvonnan sisällöt eivät merkittävästi muuttuneet aiemmista vuosista.

Puhelinneuvontanumeron ohella neuvontapuheluita tuli myös suoraan liiton muihin numeroihin. Puhelinneuvonnasta tehtiin tarkempaa seurantaa marras-joulukuussa kolme viikkoa. Tänä aikana neuvontapuheluita oli 45. Neuvontaan osallistuvien empaattisella kuuntelemisella ja yhteydenottajan psykososiaalisella tukemisella oli suuri merkitys neuvonnassa ja ohjauksessa.

Liiton ja jäsenyhdistysten Kysy omaishoidosta -chat

Omaishoitajaliiton ja jäsenyhdistysten yhteinen Kysy omaishoidosta -chat palveli omaishoidon kysymyksissä arkipäivisin kello 9–12. Helmikuun loppuun chat oli avoinna myös keskiviikkoiltoisin kello 15–18.

Liitto koordinoi toimintaa, ja mukana oli työntekijöitä vastaamassa chat-kysymyksiin 19 jäsenyhdistyksestä.

Hyväksytyjä keskustelupyynnöitä esitettiin 580 – keskimäärin kolme chattia päivässä. Esitetokyselyn perusteella 3/4 yhteydenottajista oli omaishoitajia tai muita läheisiä. Kaksi kolmesta yhteydenottajasta oli 30–62-vuotiaita. Omaishoitosopimus oli 60 prosentilla yhteydenottajista.

Noin puolet asiakkaista jätti chatista arvion. Positiivisen arvion sai 4/5 keskusteluista. Lähes 90 prosenttia vastanneista suositteli chattia melko tai erittäin todennäköisesti. Suosituimpia aiheita olivat omaishoito, korona, omaishoidon tuen hakeminen sekä omaishoitoa tukevat palvelut ja etuudet.

”Mukava ja ystävällinen edustajanne etsi tiedon ja vastasi minulle nopeasti.”

”Erittäin hyvä kanava saada asiantuntevaa neuvontaa nopeasti.”

Chat-neuvonnan vaikuttavuutta tarkasteltiin palautteen lisäksi yhteydenottokyselyllä. Asiakkailta oli mahdollisuus jättää yhteydetietonsa, jolloin asiakkaaseen otettiin yhteys uudelleen noin kolmen kuukauden kuluttua chat-keskustelusta.

Asiakkailta kysyttiin, pääsivätkö he neuvonnan avulla asiassaan eteenpäin. Heille tarjottiin myös lisäohjausta sähköpostitse tai puhelimitse. Yhteydenottopyynnön jätti kahdeksan asiakasta, joista neljä vastasi yhteydenottoon ja kertoi saaneensa apua.

Jäsenyhdistysten toimijoilta pyydettiin palautetta yhteisestä chat-toiminnasta. Noin 35 chat-vastaajasta palautetta antoi yhdeksän yhdistyksen työntekijää. Liiton tuki, chatin tekninen käyttö ja sujuvuus sekä koulutuksen riittävyys saivat hyvät arviot

”Mukavaa olla chatissa mukana, siinä oppii itsekkin uutta ja saa vaihtelua normityöpäiviin.”

Kysy omaishoidosta -chat ja puhelinneuvonnan tunnuslukuja ja taustatietoja		
	Neuvontapuhelin	Chat
Määrä	690 (ei vastattu 61*)	580
Kesto	100 h (1–70 min**)	Ka. 18 min/keskustelu
Aihe	Tilastot seuranta-ajalta 22.11–10.12. Tietoa 45 puhelusta	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jaksaminen ja kohtelu (27 %) 2. Omaishoidon tuen hakeminen (24 %) 3. Omaishoidon tuki ja ansiotyö/työttömyys (22 %) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Muut asiat** (20 % n= 547) 2. Omaishoidon tuen hakeminen (18 %) 3. Omaishoitoa tukevat palvelut ja etuudet (16 %)
Yhteydenottajat		
Rooli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Omaishoitajat (79 %) 2. Yhdistys- tai järjestötoimija (16 %) 3. Muut (5 %) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Omaishoitajat tai muu läheinen (73 % n=482) 2. Ammattilainen/työntekijä (22 %) 3. Järjestötoimija (5 %)
Ikä		30-62 (64 % n=440) 63–79 (27 %) 80 > (3 %) < 18 (1 %)
Sukupuoli		Nainen (85 % n=433) Mies (14 %)
Omaishoito-sopimus		Kyllä (61 % n= 271) Ei (39 %)

*Poistui jonosta

**Ei suoraan omaishoitoon liittyvät kysymykset. Koronaan liittyvät tilastoitu tähän.

Taulukko 2. Kysy omaishoidosta -chat ja puhelinneuvonnan tunnuslukuja ja taustatietoja vuonna 2021.

Chat- ja puhelinneuvonnan lisäksi ohjausta ja neuvontaa annettiin sähköpostitse, tilaisuuksissa ja koulutuksissa verkossa, alueellisissa tapahtumissa sekä verkkosivujen palautelinkin kautta.

Psykososiaalista vertaistukea tarjottiin Omaishoidon vertais-chatissa, jossa yhdistyksien seitsemän vapaaehtoista vertaistoimijaa vastailivat chatteihin keskiviikkoisin kello 10–12. Vertais-chatin asiakkaita ohjattiin myös ottamaan yhteyttä muihin tahoihin.

Omaishoidon vertais-chat päättyi toimintavuoden lopulla vähäisen asiakasmäärän vuoksi. Hyväksytyjä keskustelupyynnöitä oli kahdeksan, joista viisi sai positiivisen arvion. Keskustelu-aika oli keskimäärin 25 minuuttia.

Neuvonnan materiaalit ja koulutukset

Liitto päivitti neuvonnan materiaaleja liiton työntekijöiden ja yhdistysten chat-päivystäjien käyttöön. Päivitettäviä materiaaleja olivat muun muassa tarkistuslistat omaishoitoperheiden etuuksiin ja omaishoidon tuen palkkion vaikutuksesta eri etuuksiin.

Liiton työntekijöiden ja chat-päivystäjien yhteisenä kanavana toimii Ninchat-alusta. Lisäksi liiton neuvonnan tukena toimi liiton neuvontaan osallistuvien neuvontarinki. Neuvontarinki käsitteli haasteellisia omaishoidon kysymyksiä ja ajantasaista tietoa sähköpostitse ja Teams-ryhmässä. Neuvonnan perusmateriaalina oli liiton palveluopas. Liiton konsultoiva lakimies oli apuna esimerkiksi ennakkotapauksissa ja valitusprosesseissa ylempiin oikeusasteisiin sekä neuvonnan koulutuksissa.

Neuvonnan koulutuksia järjestettiin toimintavuonna useita. Osa koulutuksista oli suunnattu neuvontatyötä tekeville liiton ja yhdistysten työntekijöille. Koulutuksista on tarkempaa tietoa taulukossa 3.

Neuvonnan koulutukset			
Ajankohta	Järjestämistapa	Tilaisuus	Osallistujamäärä
4.2.	Verkossa	Tuumausteams: vapaata keskustelua neuvontatapauksista	8
10.3.	Verkossa	Chat-koulutus: Ninchat-alustan tekninen käyttökoulutus	4
16.3.	Verkossa	Kuinka lakia luetaan -webinaari	257
18.5.	Verkossa	Tuumausteams: vapaata keskustelua Omaishoidon vertaischatista	6
14.9.	Verkossa	Hyvinvointiwebinaari: ongelmakeskeisestä puheesta ratkaisujen löytämiseen	33
10.11.	Verkossa	Kuinka lakia luetaan -webinaari	147
8.12.	Verkossa	Tuumausteams: vammaispalvelut ja omaishoito	30

Taulukko 3. Neuvontaan liittyvät koulutukset vuonna 2021.

Resurssit

Neuvonnasta vastasi järjestöpäällikkö yhdessä aluevastaavien ja muiden liiton asiantuntijoiden kanssa. Kaikki liiton järjestö- ja kehittämistiimin työntekijät olivat mukana neuvontaringissä. Neuvonnassa päivysti kaksi neuvojaa ja neuvontavuoroja oli 2–3 kuukaudessa noin 10 kuukauden ajan (chat- ja puhelinneuvonta olivat kesä- ja joululoman aikana sekä koko henkilökunnan yhteisten tapaamista ja koulutusten ajan suljettuna). Neuvonnan kulut katettiin yleisavustuksella.

Lisäresurssina oli jäsenyhdistysten työntekijät chat-neuvonnassa.

Järjestötyö jäsenyhdistysten tukena ja alueellisena vaikuttajana

Järjestötyön tavoitteena on omaishoitotilanteessa olevien henkilöiden osallisuus ja voimaantuminen. Liitto vahvistaa omaishoitoyhteisöä, kehittää ja lisää vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia sekä tarjoaa monipuolista koulutusta ja ohjausta jäsenyhdistysten toimijoille. Yhdistysten vertaistoiminta tukee omaishoitajien edunvalvontaa ja edistää omaishoitajien tarvitsemien palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua.

Liitossa on 69 jäsenyhdistystä, joiden toiminta vaihtelee yhdistyksen koon, resurssien ja toiminta-alueen mukaan. Korona-aika toi yhteiseen tekemiseen ja toimintatapoihin uusia muotoja, kun työskenneltiin edelleen verkossa ja livetapaamiset jäivät vähäisiksi.

Puolet jäsenyhdistyksistä toimi vapaaehtoisvoimin. 32 yhdistyksessä oli työntekijöitä, joista valtaosa toimi STEAn hankkeissa. Yhteensä yhdistyksissä oli 49 STEA-avustusta saavaa hanketta, useimmat OmaisOiva-hankkeita. Yleisavustusta saivat Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ja Oulun seudun omaishoitajat. Liitto hakee vuosittain STEAn jäsenjärjestöavustusta, jota delegoidaan edelleen vapaaehtois pohjaisesti toimiville jäsenyhdistyksille vertaistoimintaan ja virkistys- sekä muihin tilaisuuksiin. Toimintavuonna 13 jäsenyhdistystä sai järjestöavustusta, jota on mahdollista saada vuosittain maksimissaan 5 000 euroa yhdistystä kohti.

Alueellinen vaikuttaminen nosti esiin omaishoidon kysymyksiä

Liiton aluevastaavat verkostoituivat ja osallistuivat aktiivisesti alueillaan soteuudistuksen tapahtumiin ja työryhmiin sekä muihin omaishoidon yhteistyöverkostoihin. Lisäksi aluevastaavat vaikuttivat yhdistysten omaishoidon hankkeiden ohjaus- ja tukiryhmissä sekä koordinoivat yhdistysten yhteistyötapaamisia niiden vaikuttamistoiminnassa. Taulukossa 4 on avattu alueiden vaikuttamis- ja verkostotyöryhmien määrät.

Toiminto	Alueellinen vaikuttamis- ja verkostotyö					
	Osallistujat	Tilaisuuksia	Etelä-Suomi	Itä-Suomi	Länsi-Suomi	Pohjois-Suomi
Alueelliset omaishoidon vaikuttamistyöryhmät	271	23	5 kertaa 4 ryhmää	3 kertaa 2 ryhmää	12 kertaa 5 ryhmää	3 kerta 3 ryhmää
Verkostotyö, tukiryhmät ja työkokoukset	983	74	29 kertaa 19 ryhmää	8 kertaa 3 ryhmää	13 kertaa 6 ryhmää	24 kertaa 14 ryhmää

Taulukko 4. Alueelliset vaikuttamistyöryhmät ja verkostotyö.

Jäsenyhdistysten resurssit eivät välttämättä riitä vaikuttamistoimintaan suhteessa suurempaan hyvinvointialuepohjaiseen sotetoimintaan siirryttäessä. Liiton hallitus linjasi jäsenjärjestöjen kanssa vaikuttamistavoitteita hyvinvointialueyhteistyölle. Linjauksia valmisti työryhmä, jossa oli hallitusjäseniä, työntekijöitä ja jäsenyhdistysten edustajia. Yhteistyön askelmerkit hyvinvointialueilla ja omaishoidon vaikuttamistyön työkalut julkaistiin selvitysraporttina Yhdistysverkossa.

Jäsenyhdistyksiltä kysyttiin hyvinvointialueyhteistyöstä myös kyselyllä, johon vastasi 38 yhdistystä 69 yhdistyksestä. Lähes puolet vastanneista yhdistyksistä olivat jo mukana omalla hyvinvointialueellaan soteuudistusyhteistyössä ja halusivat jäsenyhdistysyhteistyötä hyvinvointialueellaan. Vain kahdella hyvinvointialueella oli sovittu yhteystahona toimivasta yhdistyksestä soteuudistuksessa. Vastaajista kuusi halusi myös muuta tukea esimerkiksi henkilökohtaista ohjausta ja kasvokkaista tapaamista.

Millaista tukea tarvitsette liiton aluetyöltä 2021–2022 Tulsote ja HYTE-toimintaanne. Voi valita useamman vaihtoehdon. Vastaajia 38.	n	%
Meillä on jo menossa hyvinvointialueen yhteistyö Tulsotessa ja/tai HYTEssä	16	45,7
Haluamme oman hyvinvointialueen yhdistysten yhteisen keskustelutilaisuuden verkossa	16	45,7
Toivomme yhdistysten yhteistyöpalaveria toisen hyvinvointialueen kanssa yhdessä verkossa (kokemusten vaihto jne.)	14	40,0
Muunlaista tukea, mitä?	6	17,1

Taulukko 5. Jäsenyhdistysten tuen tarve jäsenjärjestöyhteistyölle hyvinvointialueellaan 2021.

Aluevastaavat järjestivät verkkotapaamisia hyvinvointialueittain tarpeen mukaan alueillaan. Jäsenyhdistyksiä ohjattiin vaikuttamaan yhdessä sekä laajemmin omaishoidon verkoston jäsenjärjestöjen kanssa hyvinvointialueellaan.

Koska soteuudistus hyvinvointialueilla oli eri vaiheissa, myös työskentely jäsenyhdistysten kesken eteni eri tavoin. Osassa alueita käytettiin yhtenäisiä omaishoidon tukemisen ohjeita tai oltiin jo pitkällä niiden laatimisessa. Osassa työskentely vasta käynnistyi tilannekartoituksineen. Vajaalla neljänneksellä hyvinvointialueista jäsenyhdistysyhteistyö etsii vielä muotoa, eikä ole vielä löytänyt tarkoituksenmukaista yhteistyötappaa vaikuttaa.

Vaalivaikuttamista kunta- ja aluevaaleissa

Yhdistysten tukeminen alue- ja kuntavaalivaikuttamisessa oli järjestötyön keskeisiä vaikuttamisen tehtäviä. Vaalivaikuttamisen tavoitteena oli lisätä ehdokkaiden ja äänestäjien tietoa omaishoidosta sekä vaikuttaa omaishoitomyönteiseen kehitystyöhön ja päätöksentekoon vaalien jälkeen.

Omaishoidolla on väliä -kuntavaaliteemana

Kuntavaalien teemana ja liiton vaalislogan oli ”Omaishoidolla on väliä”. Liitto järjesti vaalipaneelin verkossa 3.3. Paneeliin osallistui yhdeksän eduskuntapuolueen edustajaa. Kuntavaalipaneelissa puhututti omaishoidon tulevaisuus, sopimuksen ulkopuolella olevat omaishoitajat, tukipalveluiden saatavuus sekä omaishoitajien toiveiden huomioiminen kuntien päätöksenteossa. Vaalipaneelia katsoi verkossa noin 200 henkilöä ja se ladattiin tallenteena liiton verkkosivuille. Tallennetta katsottiin 406 kertaa toimintavuonna.

Kuntavaalivaikuttamisen materiaaleja tuotettiin yhdistysten käyttöön. Omaishoitovisa julkaistiin liiton sivuilla alkuvuodesta ja sitä mainostettiin somessa. Visan tarkoituksena oli lisätä tietoa omaishoidosta, kuten sen monimuotoisuudesta ja kustannusvaikuttavuudesta sekä omaishoitajien tuen tarpeista. Visan kohderyhmänä olivat kuntavaaliehdokkaat ja äänestäjät. Vaalivisaa tehtiin 660 kertaa. 529 visailijasta lähes 40 prosenttia ilmoitti olevansa kuntavaaliehdokas, ja omaishoitajia oli runsas kolmannes.

Liiton vaalivaikuttamisen verkkosivuille päivitettiin kuntavaalitietoa. Yhdistysverkkoon ladattiin tietoa kuntavaaleista ja materiaaleja yhdistysten käyttöön muun muassa kuntavaalitavoitediat, sähköpostisaate puolueiden vaalipiireille ja tiedote kuntapäätäjille sekä somepaloja.

Sosiaaliseen mediaan julkaistiin kuntavaaleista 49 päivitystä (Facebook 27, Twitter 14, Instagram 8). Parhaimmillaan yksi julkaisu tavoitti 7 686 ihmistä. Instagramissa ja Facebookissa julkaisut tavoittivat yhteensä noin 68 000 henkilöä. Liitto kirjoitti kuntavaaleista Lähellä-lehteen 1/2021 ja 2/2021, aiheina omaishoito puolueiden kuntavaaliohjelmissa ja strategioissa sekä liiton kuntavaalitavoitteet. Lisäksi kahdessa Omaishoitotiedotteessa välitettiin tietoa liiton tavoitteista kuntavaaleissa. Liitto julkaisi neljä ajankohtaisuutista kuntavaalitavoitteistaan verkkosivuillaan.

Omaishoito näkyviin aluevaaleissa

Liiton aluevaaliteemana oli ”Reilua muutosta omaishoitajille”. Aluevaalivaikuttamisen materiaaleja tehtiin yhdistysten käyttöön. Somevaikuttamisen tueksi tuotettiin piirrosvideo, jossa kerrottiin liiton aluevaalitavoitteet, omaishoidon kehittämiskohteet ja kuvattiin omaishoitoperheiden tarpeita. Videon kohderyhminä olivat aluevaaliehdokkaat ja äänestäjät. Video julkaistiin joulukuussa ja se on tallenteena liiton verkkosivuilla. Tallennetta katsottiin toimintavuonna 29 kertaa. Facebookissa video tavoitti 4 848 katsojaa, sai 6 530 näyttökertaa, 124 reaktiota ja 46 jakoa.

Liiton vaalivaikuttamisen verkkosivuille päivitettiin aluevaalitietoa. Lisäksi Yhdistysverkkoon ladattiin tietoa aluevaaleista ja materiaaleja yhdistysten käyttöön. Näitä olivat aluevaalitavoitediat, infograafit somekanaviin, sähköpostisaate puolueiden vaalipiireille ja aluevaaliehdokkaille sekä tiedotepohja medialle.

Sosiaalisessa mediassa julkaistiin yhdeksän postausta aluevaaleista (Facebook 5, Twitter 2, Instagram 2). Parhaimmillaan julkaisu tavoitti 7 214 ihmistä. Instagramissa ja Facebookissa julkaisut tavoittivat yhteensä 21 481 katsojaa. Liitto kirjoitti aluevaaleista Lähellä-lehteen 4/2021, jossa teemana oli omaishoito hyvinvointialueilla ja aluevaalit 2022.

Webinaarit saattoivat yhteen jäsenyhdistystoimijoita

Valtakunnalliset koulutukset tarjosivat ajankohtaista tietoa ja sisältöä omaishoidon teemoista jäsenyhdistystoimijoille. Lisäksi ne mahdollistivat keskinäisen verkottumisen, oppimisen ja vahvistivat omaishoitoyhteisöä. Koronapandemian jatkuessa valtakunnalliset koulutukset ja tapahtumat järjestettiin verkossa ja osin hybridinä. Liiton 30-vuotisjuhluvuosi sävytti vuoden kaikkia tilaisuuksia ja tapahtumia.

Verkossa toteutettuun Tammipäivään 14.1. osallistui 86 jäsenyhdistysten työntekijää ja yrityskumppaneiden edustajia. Tammipäivän teemana oli ”Miten toimia, vaikuttaa ja jaksaa muutoksessa”? Tavoitteena oli syventää osaamista omaishoitokysymyksissä sekä järjestöjen toimintamahdollisuuksista sotessa. Lisäksi käsiteltiin omaishoitajayhdistysten työntekijöiden työhyvinvointia ja jaettiin jäsenyhdistysten kehittämiä korona-ajan toimintamalleja.

”Monipuolinen päivä, hyvät alustukset, virtuaalitori ja hyvät käytännöt oli hienosti toteutettu videona 😊 vaikka päivä oli pitkä, toteutustavan ansiosta jaksoi seurata hyvin.”

Hallitustoimijoille järjestettiin syyskuussa ensimmäisen kerran jäsenyhdistysten hallituspäivä, johon osallistui 30 yhdistystoimijaa verkossa. Tavoitteena oli hallitustoimijoiden yhdistystoiminnan osaamisen ja osallisuuden vahvistuminen. Lisäksi pohdittiin vapaaehtoistoiminnan haasteita ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoimijan hyvinvoinnin näkökulmasta. Hallituspäivä sai erinomaisen vastaanoton ja päivä toteutetaan jatkossa vuosittain.

”Tämä antoi tukea ja luottamusta omaan hallintotyöskentelyyn. Ja, että samojen asioiden kanssa painitaan muissakin yhdistyksissä.”

Järjestöpäivä 7.10. kokosi verkossa yhteen 73 yhdistysten vapaaehtoistoimijaa ja työntekijää. Järjestöpäivän teemana oli ”Korona-ajasta uuteen normaaliin”. Päivässä käsiteltiin yhdistysten asemaa sotemuutoksessa hyvinvointialueilla sekä arvioitiin pandemia-ajan vaikutusta toimintaan nyt ja tulevaisuudessa niin kotimaassa kuin Euroopassakin.

”Todella monipuolinen ja kattava kokonaisuus. Aikataulutukset myös erinomainen. Sopivan mittaiset puheenvuorot, mielenkiinto pysyi yllä koko ajan. Loistavaa.”

Ajankohta	Tapahtuma	Osallistujat
14.1.	Tammipäivä	86
7.10.	Omaishoitajaliiton järjestöpäivä	73
3.11.	Jäsenyhdistysten hallituspäivä	30

Taulukko 6. Jäsenyhdistysten toimijoille suunnatut valtakunnalliset koulutukset ja niiden osallistujamäärät vuonna 2021.

Koulutuksia ja tukea sekä työvälineitä yhdistystoimintaan

Jäsenyhdistysten hallitustoimijoille, muille vapaaehtoisille sekä työntekijöille järjestettiin koulutuksia ja ohjauksellisia tapaamisia. Lisäksi tehtiin materiaalia muun muassa arvioinnin ja vaikuttamisen työkaluja.

Jäsenyhdistyksille järjestettiin viisi AlueAvain-koulutuspäivää verkossa, niihin osallistui 204 järjestötoimijaa. Myös Suomen omaishoidon verkoston toimijoilla oli mahdollisuus osallistua AlueAvain-koulutuksiin. Koulutusten aiheita olivat muun muassa omaishoitoparlamentin teemat, erityislasten omaishoitotilanteiden tukeminen, omaishoitajien verkko-osaaminen sekä turvallinen kotona asuminen.

VerkostoAvain-koulutus järjestettiin 11.2. Suomen omaishoidon verkoston kanssa. Tavoitteena oli kuntavaalivaikuttamisen ja yhteistyön osaamisen vahvistuminen omaishoidon kysymyksissä. Lisäksi päivässä jaettiin vaikuttamisen hyviä käytäntöjä.

Webropol-palautekyselyjen mukaan AlueAvain-koulutusten osallistujista 4/5 oli yhdistysten työntekijöitä ja loput luottamushenkilöitä, muita vapaaehtoisia tai Suomen omaishoidon verkoston paikallistoimijoita. Yli 90 prosenttia vastaajista (n=84) piti koulutuksia itselleen hyödyllisinä, motivoivina ja niiden toteutustapaa onnistuneena.

”Asioiden työstäminen yhteisrintamalla yhteisen asian puolesta tuntui vaihteeksi todella mukavalta, kun niin paljon työstää asioita ihan itsekseen ja etänä. Sai piristystä työilmapiiriin. Toisilta yhdistystoimijoilta sain tukea joihinkin pohdinnan alla oleviin asioihin ja varmuutta niiden eteenpäin viemiseen.”

”Sain työhöni eväitä ja kokonaiskäsitystä erityislasten hoitotilanteiden haasteisiin ja eri tahoista, jotka toimintaa harjoittavat.”

Järjestötyön teematurinoita järjestettiin neljä kertaa. Teematurinat käsitelivät liiton juhlavuotta, järjestöjen rahoitusta ja yhteistyötä, omaishoitajien valtakunnallisen viikon viestintää sekä yhdistysten hyvää hallintoa. Teematurinoihin osallistui 140 yhdistystoimijaa. Teematurinoista kerättiin suullista palautetta ja tehtiin tapahtumakohtaiset itsearviointit. Teematurinoiden vuorovaikutuksellisuutta ja ajankohtaisuutta kiitettiin.

Toimintavuonna haluttiin erityisesti huomioida vapaaehtois pohjaisesti toimivia yhdistyksiä. Tätä varten järjestettiin muun muassa Aluevartteja (sovittu yhdistysohjaus verkkoyhteydellä) ja muita yksilöllisiä yhdistystapaamisia yhteensä 67 pääsääntöisesti verkossa. Aluevastaavat myös neuvoivat ja tukivat

yhdistysten sääntömääräisten kokousten järjestämisessä korona-aikana. Yhdistysten hankeohjausta, -ideointia ja -kommentointia tehtiin tarvittaessa etänä. Yhdistyksiä tuettiin liiton OmaisOiva-toiminnan kanssa toteuttamalla verkossa Oivaltava-päivät.

Aluevastaavat pitivät verkkokoulutuksia ja -alustuksia omaishoidosta muun muassa muistihoidattajien ja eri järjestöjen koulutuksissa. Rovaniemelle suunniteltu seminaari arjen turvallisuudesta peruttiin koronarajoitusten vuoksi ja teema toteutettiin AlueAvaimessa marraskuussa verkossa.

Alueilla toteutetut koulutukset, yhteistyötilaisuudet ja yhdistyskonsultointi						
Toiminto						
	Osallistujat	Tilaisuuksia	Etelä-Suomi	Itä-Suomi	Länsi-Suomi	Pohjois-Suomi
AlueAvain-koulutukset	204	5*	-	-	-	-
Teematurinat, järjestötyö	140	5	-	-	-	-
Muut liiton koulu-tukset /tapahtumat	263	18	3/35**	12/121**	3/107**	-
Yhteistyötilaisuudet	814	24	7/319**	5/145**	7/290**	5/ 60**
Katvealuetyö	40	1	-	-	1/40**	-
Yhdistyskäynnit ***	281	67	33	10	16	8
Yhdistyksille annettu sähköpostineuvonta	872	-	352	270	170	80
Yhdistyksille annettu puhelinneuvonta	302	-	90	99	88	25

Aluejako on tehty liiton aluejaon mukaan neljään alueeseen.

* Alueiden yhteiset ja valtakunnalliset AlueAvaimet.

** Tilaisuuksien määrä/osallistujat

*** Tapaamisen lisäksi verkkopalaverit/Aluevartit (ei yksittäisen yhdistystoimijan kanssa).

Taulukko 7. Alueilla toteutetut koulutukset, yhteistyötilaisuudet ja yhdistyskonsultointi vuonna 2021.

Katvealuetyö oli vähäistä pandemian jatkuessa, koska verkkotyöskentely on monelle vierasta tai hankalaa ja tilaisuuksia ei voinut järjestää. Katvealue syntyy esimerkiksi pitkien välimatkojen tai yhdistysten toiminnan vähäisyyden vuoksi.

Vapaaehtoistoiminnan kehittämistä yhdistysten kanssa

Liitto tuki yhdistysten vapaaehtoistoimintaa yhteisen työryhmän, vapaaehtoistoimintaa tukevien materiaalien ja koulutusten avulla. Vapaaehtoistoiminnan työryhmä aloitti ideapajatyöskentelyn, jossa toimi 4–7 yhdistystoimijaa kahden liiton työntekijän lisäksi. Ideapajan tavoitteena on erilaisten vapaaehtoistehtävien määrittely. Ideapaja määritteli kaksi vapaaehtoistehtävää ja teki koulutusmateriaalit omaishoitoyhteisön käyttöön. Näiden työstö jatkuu vuonna 2022. Ideapaja kokoontui toimintavuoden aikana viisi kertaa.

Yhdistysten käyttöön tuotettiin Vapaaehtoistoiminnan salkku. Salkku sisältää tietoa omaishoitoyhteisön vapaaehtoistoiminnasta, työkaluja sekä muiden tahojen lukuvinkkejä. Vapaaehtoistoiminnan salkkua ja verkkosivua päivitettiin. Vapaaehtoistoimintaa käsiteltiin myös teematurinassa 18.2.

Yhdistysviestintä uudistui jäsenrekisteriuudistuksen mukana

Vuonna 2020 käynnistynyt jäsenrekisteriuudistus mahdollisti yhdistystoimijoille jäsenrekisterin aiempaa monipuolisemman käytön. Kongressi-jäsenrekisterissä pystyy jäsenasioiden hoitamisen lisäksi myös hallinnoimaan yhdistyksen tapahtumia ja viestimään jäsenistölle. Jäsenrekisterillä oli 125 yhdistyskäyttäjää 50 yhdistyksestä.

Kongressi uudisti myös yhdistysviestintää. Yhdistystiedote muutettiin Ajantasa-utiskirjeeksi, joka ilmestyy kuukausittain Kongressi-alustan uutiskirjeenä kaikille yhdistystoimijoille. Ajantasassa kerrotaan tärkeimmät yhdistysuutiset ja ajankohtaiset tapahtumat. Ajantasa houkuttelee myös käyttämään Yhdistysverkkoa, jonne materiaalit ja muu tieto kootaan kattavasti. Ajantasassa on oma osionsa yhteiselle vaikuttamistyölle. Uutiskirjeen vastaanottaa lähes 500 yhdistystoimijaa.

Yhdistysverkko tiedon lähteenä yhdistystoimijoille

Liiton ja yhdistysten yhteisen Yhdistysverkon käyttö vakiintui vuonna 2021. Yhdistysverkon kehittämistä jatkettiin, jotta sivusto palvelisi paremmin yhdistysten vapaaehtoisia ja työntekijöitä. Yhdistysverkosta yhdistystoimijat löytävät ajankohtaisen tiedon koulutuksista ja tapahtumista sekä monipuolista materiaalia yhdistystoiminnan tueksi. Yhdistysverkkoa käytti yli 200 toimijaa. Sivustolla vierailaan keskimäärin 150 kertaa päivän aikana.

Muu materiaali yhdistysten tueksi

Liitto tuotti ja päivitti jäsenyhdistyksille tueksi materiaaleja verkkoon ja painettuina aineistoina. Yhdistysten käyttöön päivitettiin omaishoitajaviikon materiaali ja tehtiin itsearviointiaineistot Yhdistysverkkoon.

Liiton vuosikalenterin teemana oli Tartu hetkeen. Kalenteri tuotettiin jäsenyhdistysten varainhankinnan tueksi. Lisäksi yhdistykset jakoivat kalentereita omaishoitajille ja toimijoille.

Resurssit

Valtakunnallisesta järjestötoiminnasta vastasivat järjestöpäällikkö ja kehittämispäällikkö. Kaikki liiton työntekijät osallistuivat valtakunnallisten koulutusten ja tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Järjestötyön resurssia käytettiin myös valtakunnallisen vaikuttamistyön sisältöjen työstämiseen.

Alueellisesta järjestötyöstä vastasi järjestöpäällikkö yhdessä kolmen aluevastaavan ja aluekoordinaattorin kanssa sekä osa-aikaisesti myös verkostosuunnittelija tapahtumien ja toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Valtakunnallisen ja alueellisen järjestötoiminnan kulut katettiin pääsääntöisesti yleisavustuksella ja omalla varainhankinnalla. Myös Opintokeskus Sivikseltä on saatu tukea koulutuksien järjestämiseen.

OmaisOiva tukee omaishoitajien hyvinvointia ja osallisuutta

OmaisOiva-toiminnan valtakunnallisena tavoitteena on edistää omaishoitajien hyvinvointia

- ennaltaehkäisemällä kuormitusta ja uupumusta
- vahvistamalla voimavaroja ja osallisuutta

Toimintavuonna STEAn avustusta OmaisOiva-toimintoihin saivat OmaisOiva-liitto sekä liiton 28 jäsenyhdistystä eri puolilta Suomea.

Liitto vahvisti yhdistyksien valmiuksia tukea omaishoitajien hyvinvointia

Liitto koordinoi valtakunnallista OmaisOiva-toimintaa tukemalla ja vahvistamalla jäsenyhdistyksien kykyä ja valmiutta tukea omaishoitajien hyvinvointia ja jaksamista. Liiton koordinaatiolla toteutettiin yhdistysten tueksi noin 50 koulutusta ja tilaisuutta.

Koulutusten tavoitteena oli vahvistaa yhdistystoimijoiden osaamista ja lisätä valmiuksia omaishoitajien hyvinvoinnin edistämiseksi. Koulutuksien sisällöt suunniteltiin vastaamaan yhdistystoimijoilta esiin tulleisiin tarpeisiin omaishoitajien tukemisessa. Koulutuksiin osallistui OmaisOiva-toimintaa toteuttavien yhdistystoimijoiden lisäksi muiden kuin OmaisOiva-rahoitusta saavien jäsenyhdistysten ja muiden yhteistyötahojen edustajia.

Yhdistyksille suunnatut koulutukset ja osallistujamäärät on lueteltu taulukossa 8.

Kaikki tilaisuudet järjestettiin etäyhteyksin. Oivaltava-päivät ja teematurinoita toteutettiin yhteistyössä liiton aluetyön kanssa. Oivaltava-päiviin osallistui toimijoita 31 eri yhdistyksestä vahvistamaan arviointi- ja digiosaamistaan ja verkostoitumaan toisten toimijoiden kanssa. Kahdeksasta teematurina-verkkokeskustelutilaisuudesta kolme tilastoitiin sisältöjen mukaisesti OmaisOivalle, loput jakaantuivat aluetyön ja hankkeiden tilastoihin.

Ohjaajien peruskursseille ja lisäkoulutuksiin tavoiteltiin aikaisempaa enemmän vapaaehtoistoimijoita, mutta noin neljännes tavoitteena olleesta määrästä osallistui. Osallistumiseen vaikuttivat osaltaan vapaaehtoistoimijoiden muun muassa digiosaamiseen ja -välineisiin sekä liiton koulutuksista kohderyhmälle tiedottamiseen liittyvät haasteet. Työntekijöitä yhdistyksistä ja muista yhteistyötahoista, esimerkiksi kunnista ja seurakunnista, osallistui koulutuksiin tavoitellun mukaisesti.

Liitto vahvisti yhdistyksien ja muiden omaishoitajia kohtaavien toimijoiden valmiuksia myös materiaalien avulla. Loppuvuodesta liiton nettisivuille avattiin mielen hyvinvoinnin sivusto. Sivuille on koottu näkökulmia, tietoa ja vinkkejä omaishoitoon liittyvistä elämänmuutoksista, tunteista ja sosiaalisten suhteiden merkityksistä tekstien, harjoitusten ja podcast-kuunnelmien muodossa.

Yhdistyksille suunnatut koulutukset, osallistumismäärät ja osallistujien palaute vuonna 2021				
Koulutukset	Kpl	Osallistujat/ osall.kerrat	Osallistujien kokema hyödyllisyys, asteikolla 1-5	Lisätietoa tilaisuudesta
OivaRiihet	7	184	4,3	OmaisOiva-toimintaa toteuttavien työntekijöiden kehittämistyöpajat
OmaisOivan tukikeskustelutilaisuus	26	60	-	Liiton ja OmaisOiva-yhdistyksen kahdenvälinen arviointi- ja kehittämistilaisuus
Oivaltava-päivät	1	70	4,3	Liiton ja yhdistystoimijoiden yhteiset kehittämispäivät (2 pv)
Vertaisryhmän ohjaaja-koulutus	2	18	4,5	Peruskoulutus vertaisryhmän ohjaamisesta kiinnostuneille
Ohjaaja-päivät	6	100	4,3	Lisäkoulutus vertais- tai Ovet-ohjaajina toimiville
Ovet-ohjaaja-kurssit	2	18	4,7	Peruskoulutus Ovet-valmennuksien® ohjaamisesta kiinnostuneille
Hyvinvointiwebinaarit	4	374	4,3	Omaishoitajille suunnatut hyvinvointiteemaiset etäwebinaarit
Teematurinat verkossa	3	66	-	Liiton ja jäsenyhdistysten yhteinen keskustelufoorumi ajankohtaisista asioista
eOvet-kurssit	1	4	-	Ovet-valmennukseen® pohjautuva verkkomuotoinen kurssi omaishoitajille
Yhteensä	52	834		

Taulukko 8. Liiton OmaisOiva-toiminnan järjestämät koulutukset yhdistyksille, osallistumismäärät ja osallistujien palaute vuonna 2021.

Syksyllä julkaistiin myös mielen hyvinvoinnin tehtäväkirja, joka on tarkoitettu eri toimijoille keskustelun tueksi ryhmiin ja yksilötapaamisiin omaishoitajien kanssa. Tehtäväkirja sisältää kolme mielenhyvinvoinnin osa-aluetta sekä kuhunkin osa-alueeseen liittyviä tehtäviä ja harjoituksia.

Ovet-valmennuksen® verkkomuotoisen toteutuksen tueksi päivitettiin koko valmennusmateriaali ohjeistuksineen, lisättiin video sekä erilaisia harjoituksia yhdistyksien hyödynnettäväksi omaishoitajien tukemisessa.

OmaisOiva-toimintaan avustusta saavien yhdistyksien toimintaa vahvistettiin arviointiin liittyvän tuen, yhteisen Webropol-ohjelmistolla toteutettavan seurantajärjestelmän sekä yhdistyskohtaisten tukikeskustelutilaisuuksien ja OivaRiihi-kehittämistyöpajojen avulla.

Liitto antoi edellä mainittujen tuenmuotojen lisäksi yhdistysten työntekijöille ja vapaaehtoistoimijoille sekä yhteistyötahojen edustajille yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta omaishoitajien tukemisen ja toiminnan toteutuksen tueksi noin 700 kertaa.

Liiton toiminnan ja tuen tuloksellisuutta arvioitiin muun muassa liiton vuosikyselyn ja koulutuskohtaisten palautteiden avulla. Yhdistystoimijoille toteutetussa vuosikyselyssä 75 prosenttia vastaajista koki liiton antaman tuen lisänsä yhdistyksen keinoja järjestää omaishoitajille hyvinvointia edistävää toimintaa (ka. 3,1 asteikolla 1-4, N=98). Koulutuksiin osallistuneista 90 prosenttia koki saaneensa hyötyä osallistumisestaan (ka. 4,4 asteikolla 1-5, N=136)

OmaisOiva-toiminnan vaikutukset omaishoitajien hyvinvointiin ja jaksamiseen

OmaisOiva-toimintaa toteuttivat 28 OmaisOiva-avustusta saavassa jäsenyhdistyksessä 67 työntekijää ja lähes 700 vapaaehtoista. Toimintaa järjestettiin noin 180 kunnan alueella.

Liiton koordinaation yhtenä tavoitteena oli edistää toiminnan laatua. Osallistujilta kerätyn tiedon perusteella toiminta koettiin tarpeellisenä ja laadukkaana omaishoitajien suositellessa vahvasti osallistumista toisille omaishoitajille: Ovet-valmennuksiin® osallistujista 88 prosenttia, ryhmätoimintoihin osallistujista 85 prosenttia ja OivaHetki-tukea saaneista 95 prosenttia suosittelisi toimintaan osallistumista (NPS-suositelukumittarissa suosittelemista vain arvon 9 tai 10 antaneet, asteikko 0–10, N=1285).

Omaishoitajat saivat toiminnasta hyötyä oman hyvinvointinsa ja jaksamisensa tueksi. Osallistuminen antoi ennen kaikkea tietoa omaishoidosta ja erilaisista tuen mahdollisuuksista, tärkeää vertaistukea sekä lisäksi keinoja pitää omasta hyvinvoinnista parempaa huolta.

Liitto toteutti yhdistysten toteuttaman OmaisOiva-toiminnan lisäksi ja sen tueksi omaishoitajille kohdennettuja, hyvinvointia ja jaksamista käsitteleviä webinaareja. Hyvinvointiwebinaareja toteutui neljä, joiden osallistumismäärä oli yhteensä 374.

OmaisOivan toimintamuodot, valtakunnalliset tilaisuus- ja osallistumismäärät sekä osallistumisen hyödyt vuonna 2021			
(yhteenveto 27/28 yhdistyksen antamista tilastoista, yhden yhd. tilastot eivät olleet saatavilla)			
Toimintamuodot	Kpl	Osallistujat/ osall.kerrat	osallistumisen hyödyt
Ohjatut vertaistukiryhmät	365	5 044	yli 90 % sai voimavaroja vertaistoiminnasta, 80 % pitää parempaa huolta henkisestä jaksamisestaan, 79 % osallistuu enemmän sosiaaliseen toimintaan (N=936 palautetta)
Ovet-valmennus®	47	360	93 % tietää enemmän omaishoitajille suunnatuista avun ja tuen mahdollisuuksista, 80 % huomioi aikaisempaa paremmin oman ajan riittävyyden arjessa, 73 % kokee omaishoitotarjen käytäntöjen sujuvan paremmin (N=267 palautetta)
OmaisOiva-kioski (=matalan kynnyksen infokioski)	451	8 482	Havaintoihin perustuva arvio (N=232 arviota): 1. kokemus osallisuudesta, joukkoon kuulumisesta vahvistui 2. henkinen hyvinvointi ja jaksaminen vahvistui 3. oman tilanteen tunnistaminen ja ymmärtäminen lisääntyi
OmaisOiva-kahvila (=tietoa ja vertaistukea tarjoava matalan kynnyksen kohtaamispaikka)	1 033	6 945	
OivaHetki-toiminta (=yksilötuki)	yksilö-tuen kontaktit osall. kerrat kohdassa	14 527	Havaintoihin perustuva arvio (N=7554 arviota): 1. sai henkistä tukea jaksamiseen 2. sai ohjausta tuen ja palveluiden löytämiseen 3. sai keinoja omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen
Yhteensä	1 896	35 358	

Taulukko 9. Yhdistysten toteuttaman OmaisOiva-toimintamuotojen tilaisuus- ja osallistumismäärät sekä osallistumisen hyödyt.

Omaishoitajilta ja muilta osallistujilta saatu palaute kertoo webinaarien olleen toteutukseltaan onnistuneita ja käsitelleen kohderyhmälle tärkeitä aiheita. Osallistujien palautekeskiarvo webinaarin hyödyllisyydestä oli

4,3, asteikolla 1–5. Useat yhdistykset kokivat webinaarit hyvänä toimintatapana ja hyödynsivät niitä kutsumalla omaishoitajia tiloihinsa kuulemaan luentoja ja keskustelemaan aiheista.

Liiton tavoitteena oli toteuttaa omaishoitajille webinaarien lisäksi neljä Ovet-valmennukseen® pohjautuvaa eOvet-kurssia, mutta vain yksi toteutui ja sekin vähäisellä osallistujamäärällä. eOvet-kurssit siirrettiin Tukinet-alustalle, joka vaatii osallistujalta rekisteröitymisen. Tämä osaltaan on ollut vaikuttamassa kursseille osallistumiseen. Vähäisen tarpeen vuoksi liitto ei järjestä eOvet-kursseja vuonna 2022.

Resurssit

Liiton Omaisoiva-toiminnan henkilöstössä tapahtui muutoksia toimintavuoden aikana. Koko hankkeen henkilöresurssi on 3,5 henkilötyövuotta. Toimintaa toteuttivat koordinaattori ja kaksi koulutussuunnittelijaa sekä osittaisilla työpanoksilla mielen hyvinvoinnin asiantuntija ja kehittämispäällikkö. Kun mielen hyvinvoinnin asiantuntija irtisanoutui ja toinen koulutussuunnittelija vaihtoi työtehtävää liiton sisällä, Omaisoiva-toimintaan lisättiin kehittämispäällikön työpanosta ja siirrettiin osa-aikainen suunnittelija Kuppin nurin -hankkeesta. Omaisoiva-toiminnan kulut katettiin kohdennetulla avustuksella.

Tuettujen lomien yhteistyö osaksi Omaisoiva-toimintaa

Toimintavuonna päättyi erillisrahoitus kohdennetulle toiminta-avustukselle Ak 3 Erityisryhmien tukeminen, koska STEAn mukaan toiminnassa oli päällekkäisyyksiä muun avustetun lomatoiminnan kanssa.

Omaisoitajaliitto sai puolen vuoden toimintaa vastaavan avustuksen toimintavuonna ja vuodesta 2022 lähtien Ak 3 -avustusrahoitus lakkautettiin. Tämän vuoksi lomaohjaustoiminta liitettiin osaksi Omaisoiva-toimintaa ja lomatoiminnan toimintatapoja yhtenäistettiin samansuuntaiseksi Maaseudun Terveys- ja Lomahuollon (MTLH) muiden yhteistyöjärjestöjen kanssa toteutettavan lomatoiminnan kanssa. MTLH järjestää tuetut lomat ja valitsee lomalaiset. MTLH kerää lomalaisten palautteet.

Rahoituksen supistumisen vuoksi Omaisoitajaliiton lomista kertovaa viestintää jouduttiin vähentämään. Omaisoitajaliitto ei tuota enää erillistä opasta yhteistyölomista, vaan jakaa MTLH:n lomaesitettä sekä tiedottaa tuetuista lomista Lähellä-lehdessä sekä Omaisoitajaliiton sosiaalisen median kanavilla ja uutiskirjeillä. Omaisoitajaliiton vapaaehtoistoimiset lomaohjaajat toimivat heinäkuuhun saakka vanhan toimintamallin mukaan, mutta heinäkuusta alkaen siirtyivät MTLH:n mukaiseen lomaluotsitoimintaan, missä jatkoi 12 liiton kouluttamaa lomaohjaajaa. Liitto koordinoi lomaluotsitoimintaa omaisoitajien ja omaisoitoperheiden lomille.

Koronapandemia vaikutti merkittävästi tuettujen lomien toteutumiseen: lomia peruttiin ja siirrettiin. Keväällä järjestettiin omaisoitajille ja hoidettaville läheisille neljä tuettua lomaa, joille osallistui 70 henkilöä. Kesäkuussa järjestettiin yksi lapsiperheiden loma, jolle osallistui 10 perhettä, yhteensä 42 henkilöä. Lomilla oli mukana liiton kouluttama lomaohjaaja toteuttamassa vertaistukeen pohjautuvaa ryhmätoimintaa.

Elokuusta alkaen järjestettiin 15 yhteistyölomaa omaisoitajille tai omaisoitajille ja hoidettaville läheisille. Lisäksi järjestettiin yksi tuettu loma lapsiperheille. Näille 16 lomalle osallistui yhteensä 244 henkilöä. Monilla lomilla osallistujamäärät olivat suunniteltua pienempiä koronasta johtuvien peruutusten vuoksi. Lomaluotsi osallistui 10 lomalle.

Tuetuille lomille osallistuneet vuonna 2021		
Lomatyyppi	Lomien määrä	Osallistujamäärä
Omaishoitaja ja hoidettava, pariloma	13	200
Omaishoitajan loma	6	78
Lapsiperheloma	2	19 perhettä / 78 hlöä

Taulukko 10. Tuetuille lomille osallistuneet vuonna 2021.

Resurssit

Erityisryhmien tukeminen -hankkeen työntekijä irtisanoutui YT-neuvotteluiden aikana helmikuussa, joten suunnitellut henkilöstöresurssit poikkesivat haetusta. Heinäkuusta lähtien lomaluotsien koordinointi oli osa OmaisOivan työntekijöiden tehtäväkuvaa.

Jangsterit-hankkeen verkostoyhteistyö oli monipuolista

Jangsterit-hankkeen tavoitteena on nuorten hoivaajien

- tunnistamisen ja tavoittamisen vahvistuminen.
- järjestölähtöisen tukemisen kehittyminen.
- kansainvälisen tiedon ja toimivien tukimallien hyödyntämisen lisääntyminen.

Nuorten hoivaajien tunnistamiseen ja tukemiseen tähtäävää työtä jatkettiin vahvan verkosto- ja sidosryhmäyhteistyön pohjalta. Toimintavuosi oli hankkeen kuudes vuosi.

Jangsterit-hankkeen toiminnassa erilaiset verkostot olivat keskeisiä. Hanke teki monipuolista vaikuttamis- ja tiedotusyhteistyötä Nuoret hoivaajat -asiantuntijaverkoston, Suomen omaishoidon verkoston sekä pohjoismaisen yhteistyöverkoston kanssa. Tukiryhmä arvioi hankkeen etenemisen innostavaksi.

Hankkeen käynnistämä ja koordinoima avoin Nuoret hoivaajat -asiantuntijaverkosto kokoontui verkkotapaamisiin kuusi kertaa. Päijät-Hämeen Omaishoitajat ry jäi henkilövaihdosten takia toiminnasta pois. Verkostoon kuuluvat Jangsterit-hankkeen lisäksi

- A-klinikasäätiö, Lasinen lapsuus -toiminta
- ALISA-projekti, Joensuun seudun omaishoitajat ry
- Erityinen sisarus -toiminta, Harvinaiskeskus Norio, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
- FinFami Varsinais-Suomi ry
- Työkäistoiminta, Muistiliitto ry
- Unga omsorgsgivare -verksamhet, Folkhälsans Förbund rf

Yhteisen toiminnan tavoitteena on nuoren hoivaajan arjen ja tarpeiden saaminen näkyviksi ja oikeuden palveluihin välittömästi tarpeen ilmetessä. Verkosto toimi tiedon jakamisen, vaikuttamistyön ja tapahtumien järjestämisen sekä yhteisen toiminnan kehittämisen ja arvioinnin alustana. Jäsenten toimialat ja asiantuntemus vastaavat useisiin nuorten hoivaajien tilanteesta nouseviin tarpeisiin.

Verkosto järjesti neljä vaikuttaja- ja asiantuntijatapaamista, joissa jaettiin tietoa ja keskusteltiin nuorten hoivaajien tunnistamiseen ja tukemisiin liittyvistä tarpeista ja mahdollisuuksista. Tapaamisiin osallistuivat kansallisen lapsistrategiatyöryhmän pääsihteeri, Opettajien ammattijärjestön erityisasiantuntija, lapsiasiavaltuutettu sekä THL:n tutkimuspäällikkö. Keskustelua käytiin yhteistyön jatkumahdollisuuksista.

Nuoret hoivaajat-verkosto oli mukana Suomen omaishoidon verkoston Nuoret vastuunkantajina perheissä ja maahanmuuttajaperheiden omaishoitotilanteet -seminaarissa, jossa oli 57 osallistujaa. Seminaarissa kuultiin nuorten hoivaajien kokemuspuheenvuoroja sekä verkoston nuorille hoivaajille kohdentuvista toiminnoista ja materiaaleista.

Linnanmäelle suunniteltu Näkyväksi-tapahtuma peruttiin koronapandemian vuoksi. Sen sijaan järjestettiin pääosin verkossa Näkyväksi-miitti 30.11. Helsingin kaupungin nuoristoimen tiloissa Tiivistämöllä. Tapahtumassa esiteltiin ja katsottiin Nuoret hoivaajat -verkoston jäsenten teemasta tuottamat videot ja kuultiin kahden nuoren aikuisen hoivaajan kokemuksista. Lisäksi esiintyi rap-artisti Etta. Kaikille avoimeen tapahtumaan osallistui 36 henkilöä esiintyjineen, joista 24 osallistui verkossa. Miitistä tuotettiin videotallenne, joka esittelee kootusti erilaisia nuoria hoivaajia. Tapahtumakonseptia on tarkoitus kehittää ja järjestää Miitti jatkossa vuosittain.

Pohjoismaiseen yhteistyöhön Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen edustus

Jangsterit-hanke ja Folkhälsan järjestivät yhteistyössä Pohjoismaisen Nordic Children as Next of Kin and Young carers -verkoston kokouksen, johon norjalaiset jäsenet osallistuivat paikan päällä Helsingissä ja muut verkossa.

Verkosto kokoaa yhteen lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien asioiden kanssa työskenteleviä virkamiehiä, tutkijoita ja järjestötoimijoita kaikista Pohjoismaista. Jangsterit ja Folkhälsan edustivat kutsuttuina Suomea. THL nimesi Omaishoitajaliiton pyynnöstä verkostoon mukaan muun muassa kouluterveyskyselyn tutkimusryhmää johtaneen tutkuspäällikkö Reija Klemetin. Kokouksessa kuultiin alustukset Suomen kansallisesta lapsistrategiasta, kouluterveyskyselyn tuloksista, Alisa-projektista sekä muiden pohjoismaiden lapsiomaisten ja nuorten hoivaajien tilanteesta. Seuraava kokous pidetään Tanskassa vuonna 2022.

Kansainvälinen ja kotimainen tiedonvaihto oli vilkasta

Koordinaattori esitteli hanketta, kouluterveyskyselyä ja sen pohjalta tehtyä jatkotutkimusta Eurocarersin järjestämässä Young Carers -verkkokonferenssissa toukokuussa. Suomi oli hyvin edustettuna, sillä myös neljä muuta Nuoret hoivaajat -verkoston jäsentä oli mukana omilla esityksillään.

Koordinaattori osallistui nuoriin hoivaajiin liittyvän kansainvälisen vertailututkimuksen (Leu & Becker 2017) Suomea koskevan seurantaosan kirjoittamiseen. Vertaisarvioitu tutkimus julkaistaan Journal of Youth Studies -lehdessä. Suomi on noussut vuoden 2017 jälkeen seitsenportaisella asteikolla kuudennelta tasolta viidennelle, mikä kuvaa nuorten hoivaajien parantunutta tunnistamista ja tunnustamista sekä pientä, mutta kasvavaa kansallista tutkimuspohjaa.

Lapset ja nuoret perheenjäsenten hoivaajina-tutkimuksen (THL 2020) suomen- ja englanninkieliset versiot lisättiin toimintavuonna THL:n Julkari-julkaisuarkistoon. Suomenkielistä versiota oli vuoden lopussa ladattu 691 kertaa ja englanninkielistä 29 kertaa.

Jangsterit-hanke ja nuoret hoivaajat huomioitiin STM:n Turvallisesti kaiken ikää – Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyohjelmassa 2021–2030. Lisäksi ensimmäisessä kansallisessa lapsistrategiassa kiinnitettiin huomiota aikuisten saamista palveluissa heidän lähipiirissään olevien lasten asemaan ja oikeuksiin nykyistä suunnitelmallisemmin.

Jangsterit-hankkeeseen oltiin yhteydessä nuoriin hoivaajiin liittyvistä tutkimusaiheista ja pyydettiin taustatietoa sekä käytiin neuvotteluja esimerkiksi kumppanuudesta tutkimushankkeessa. Turun yliopistossa käynnistyi kaksi nuoriin hoivaajiin liittyvää väitöstutkimusta. Tutkimusaiheet liittyvät nuorten hoivaajien psykosomaattiseen oireiluun ja heidän saamaansa tukeen sekä sivistys- ja soteammattilaisten yhteistyöhön lapsen varhaiseksi tukemiseksi vanhemman sairastuttua. Helsingin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa valmistunut nuorten hoivaajien kouluarkea selvittänyt pro gradu sai Helsingin kaupungin opinnäytepalkinnon.

Jangsterit-teema esillä usealla areenalla

Hanke järjesti yhteistyössä Koillismaan omaishoitajat ja läheiset ry:n kanssa etäyhteyksin ammattilaisille suunnatun koulutuksen nuorista hoivaajista 13.4. Mukana oli myös kokemusasiantuntija, mikä haastoi

kuulijoita pohtimaan ”teenkö kotona asioita harjaantuakseni jossain vai siksi, ettei ole muuta vaihtoehtoa.” Osallistujia oli 11. Teemasta ja koulutuksesta ilmestyi lehtijuttu (Koillismaan Uutiset 18.3).

Hanke osallistui Opetushallituksen ja THL:n järjestämään Hyvinvointiareenaan virtuaalisena näytteilleasettajana sekä chatissä 23.–24.9. Hyvinvointiareenassa oli 296 osallistujaa, joista 60 prosenttia kävi näyttelyssä käyttäen siihen noin 10 minuuttia/henkilö. Tietoa siitä, kuinka moni kävijöistä tutustui hankkeeseen ei saatu.

Euroopan omaishoitajien päivänä 6.10. nostettiin esiin nuoria hoivaajia teemalla ”Tunnista, kuuntele ja tue nuoria hoivaajia”. Nuori aikuinen hoivaaja osallistui Omaishoitajaparlamentin keskusteluun. Eurocarersin valmistelemaa tiedotusmateriaalia käännettiin suomeksi nettisivuille.

Jangsteri-teemasta tiedotettiin lisäksi liiton Ajantasa-uutiskirjeessä, liiton ja hankkeen nettisivuilla sekä esiteltiin FinFami Uusimaan lasten ja nuorten edunvalvontaseminaarissa maaliskuussa ja liiton AlueAvain-koulutuksessa lokakuussa.

Päijät-Hämeen omaishoitajat ry:n kanssa suunniteltu koulujen ammattilaisille suunnattu keskustelutilaisuus nuorten hoivahuolista ja vastuista perheessä peruuntui koronatilanteen takia. Samoin Muistiliiton kanssa suunniteltu kokemustoimijatoiminnan koulutuspilotti siirtyi vuoteen 2022.

Jangsterit-tapahtumat ja alustukset			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
3.3.	Verkossa	FinFami Uusimaa, Lasten ja nuorten ed.valv.semin.	20+
13.4.	Verkossa	Koillismaan omaishoitajat ja läheiset, Nuoret hoivaajat -koulutus (11 os.)	
3.5.	Verkossa	Eurocarers Young carers conference	n. 25
27.10.	Verkossa	AlueAvain (osallistujat järjestötoiminnan alla)	
2.11.	Lähi+verkko	Suomen omaishoidon verkosto seminaari (57 os.)	
3–4.11.	Lähi+verkko	Nordic Network -kokous	19
30.11.	Lähi+verkko	Näkyväksi-miitti	36

Taulukko 11. Jangsterit-tapahtumat ja alustukset vuonna 2021.

Hankkeessa tehtiin loppuvuodesta 10–15-vuotiaille lapsille ja nuorille suunnattu sarjakuvamuotoinen Meillä olis asiaa! -opas, joka kertoo ikäryhmälle sopivasti ja arjen tilanteisiin sitoen, millaisena perheenjäsenen sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite voi lapselle näyttäytyä. Opas julkaistaan vuoden 2022 alussa hankkeen sivuilla ja painettuna vihkosena.

Viestinnässä hyödynnettiin kokemustoimijoita, sosiaalista mediaa ja sidosryhmiä

Nuorten kokemustoimijoiden Ideatiimi (3–5 nuorta aikuista) tapasi verkossa kolme kertaa ja piti yhteyttä omassa Whatsapp-ryhmässä. Tiimiläiset ideoivat ja osallistuivat useisiin tapahtumiin omilla puheenvuoroillaan (Koillismaan omaishoitajat ja läheiset -koulutus, omaishoidon verkoston seminaari, Omaishoitoparlamentti, Näkyväksi-miitti). Yksi tiimiläinen osallistui hankkeen kustantamana kansainväliseen Young carers -konferenssiin. Sometiedottamisessa käytettiin apuna viestintäammattilaisia ja konsultoitii nuoria kokemustoimijoita nuorten tavoittamiseksi heidän käyttämillään sosiaalisen median alustoilla. Tiimiläiset aktivoivat myös hankkeen FB-ryhmää.

Hankkeessa vuonna 2019 tuotettu Ainon tarina -video herätti edelleen runsaasti kiinnostusta. Videota katsottiin toimintavuonna noin 25 000 kertaa YouTubessa (katsomiskertoja syksystä 2019 yhteensä 125 000).

Usean toimijan yhteistyönä kehitettyä tietoa nuorista hoivaajista julkaistiin Digi- ja väestötietoviraston suomi.fi-sivustolla. Liiton Rahheet riittämään -projektin tietopankkiin lisättiin nuoriin hoivaajiin liittyvää tietoa. Tiedotusyhteistyötä jatkettiin opiskelijoiden mielenterveystyötä tekevän Nyyti ry:n kanssa.

Resurssit

Hankkeesta vastasi koordinaattori. Lisäksi resurssiin kuului järjestöpäällikön osittainen työpanos. Hankkeen kulut katettiin kohdennetulla STEA-avustuksella.

Rahkeet riittämään -hanke työikäisten omaishoitajien tukena

Rahkeet riittämään -työikäisten omaishoitajien tukihankkeen tavoitteina on

- työikäisten omaishoitajien toimijuuden vahvistuminen: jäsenellään tietoa ja tukea sekä edistetään osallisuutta tiedon tuotannossa ja vertaistoiminnassa
- Omaishoitajaliiton jäsenyhdistysten osaamisen kehittyminen: tuotetaan järjestölähtöisiä toimintamalleja työikäisten omaishoitajien tueksi
- etsitään yhteiskunnallisia ratkaisuja työikäisten omaishoitajien tueksi.

Hankkeen toiminta-aika on 2020–2022.

Hankkeen kohderyhminä ovat työikäiset omaishoitajat, Omaishoitajaliiton jäsenyhdistykset sekä työmarkkinaosapuolet ja päättäjät. Erityinen painopiste on ikääntyviä läheisiään hoitavat työikäiset omaishoitajat – sekä työssä käyvät että työelämän ulkopuolella olevat. Hankkeen toiminnot ja tuotokset hyödyttävät kaikkia työikäisiä omaishoitajia sekä heidän parissaan työskenteleviä yhdistyksiä ja ammattilaisia.

Toimintavuonna jatkettiin tiedon tuotantoa työikäisille omaishoitajille ja heidän parissaan toimiville ammattilaisille, päättäjille sekä työnantajille. Ryhmämuotoista toimintamallien kehittämistä jatkettiin, mutta ryhmien toteutustapoja jouduttiin muokkaamaan koronarajoitusten ja -suositusten vaatimalla tavalla, ja aikataulu viivästyi. Yhdistysten toimijoita koulutettiin ja koulutusta järjestettiin myös yhteistyökumppaneille. Projekti herätti työikäisten omaishoitajuudesta yhteiskunnallista keskustelua, teki asennevaikuttamista ja etsi ratkaisuja työikäisten tekemän omaishoidon tukemiseksi.

Tiedon tuotanto, koonti ja levitys

Hankkeessa tuotettiin ja koottiin ansiotyön ja omaishoidon yhteensovittamisen teemasta tietoa, joka on kohdennettu työikäisille omaishoitajille ja heidän parissaan toimiville ammattilaisille sekä päättäjille ja työnantajille. Tämä osio julkaistiin liiton nettisivuilla (Rahkeet riittämään -kampanjasivuilla) omaishoitajien viikolla asennekampanjoinnin yhteydessä. Laajemmin tietoa koottiin Työ ja omaishoito -tietopankkiin, joka julkaistaan vuonna 2022. Hanke myös tuotti tietoa liiton laajapohjaiseen vaikuttamistyöhön, esimerkiksi sosiaaliturvauudistukseen ja perhevapaaudistukseen.

Tietopankkiaineisto toimi pohjana erilaisissa koulutuksissa ja alustuksissa sekä vaikuttamiskampanjoinnissa. Jäsenyhdistyksiltä tulleiden toiveiden mukaan tietopankki sisältää laajan joukon työvälineitä. Hankkeessa kehitetyt ja kentältä kootut työvälineet helpottavat omaishoitajien arkea, heidän auttamistaan sekä ansiotyön ja omaishoidon yhteensovittamisen edistämistä.

Pilottitoiminnalla kehitettiin järjestölähtöistä tukea

Pilotoinnissa omaishoitajayhdistyksien kanssa kehitettiin työikäisille omaishoitajille tarjottavaa ryhmämuotoista tukea. Mukana olivat Joensuun seudun omaishoitajat, Mikkelin seudun omaiset ja läheiset, Napapiirin omaishoitajat sekä Pieksämäen omaishoitajat. Kehittämistyötä toteutettiin muun muassa neljässä innotyöpajassa. Koronatilan vuoksi omaishoitajien pilottiryhmiä pääsi käynnistymään

vain yhdellä alueella, joten kehittämistyössä keskityttiin ryhmätoimintamallin sisältöihin ja materiaali tuotantoon. Tuloksena oli ryhmätoimintaan sovellettava omaishoitajien mielen hyvinvoinnin materiaali opasvihkosarjana, diasarjoina ja podcasteina. Materiaalit tuotettiin käytettäväksi myös verkkoryhmätoiminnassa.

Rahkeet riittämään -hankkeen pilottitoiminnan tilaisuudet			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
9.2.	Verkossa	Innotyöpaja pilottiyhdistyksille	6
27.5.	Verkossa	Innotyöpaja pilottiyhdistyksille	6
27.5.	Verkossa	Pilottiryhmä Joensuu	5
12.8.	Verkossa	Pilottitapaaminen	6

Taulukko 12. Rahkeet riittämään -hankkeen pilottitoiminnan tilaisuudet vuonna 2021.

Osaamisen kehittäminen ja kentän koulutus

Koska pilottien omaishoitajien kokoontumiset eivät koronatilanteen vuoksi päässeet edistymään ennakoitua tahtia, jäsenyhdistysten koulutusta laajennettiin koko omaishoidon kenttään etuajassa. Yhdistyksiä koulutettiin myös valtakunnallisen omaishoitajien viikon Ruuhkavuodet. Aina käynnissä -somekampanjan viestinnässä. Hanketyöntekijöille järjestettiin myös erillinen työelämäkysymysten koulutuspäivä. Lisäksi koko omaishoidon kentän hankkeettomien yhdistysten toimijoiden tarpeita kartoitettiin soittokierroksella.

Rahkeet riittämään -hankkeen webinaarit			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
28.1.	Verkossa	Webinaari "Työttömät omaishoitajat"	87
13.10.	Verkossa	Somekampanjan viestintä omalle kentälle, teematurina	20
23.11.	Verkossa	"Omat voimavarat ja sisäinen myötätunto elämän moniajotilanteissa" verkkoluento	20
9.12.	Verkossa	Hyvinvointiwebinaari "Riittämättömyyden tunne"	100
14.12.	Verkossa	Työikäisten omaishoidon teemapäivä oman kentän hanketyöntekijöille	15

Taulukko 13. Rahkeet riittämään -hankkeen webinaarit ja teematilaisuudet vuonna 2021.

Rahkeet riittämään -hankkeen alustukset			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
14.1.	Verkossa	Tammipäivät, sotulinjaukset	Näky muualla
28.1.	Verkossa	Pirkanmaa, kuntavaalit	17
11.10.	Verkossa	Viestintäpäivä omaishoidon verkostolle	Näky muualla
4.11.	Verkossa	Valtakunnallinen Alue-avain, työikäisten teema	Näky muualla
Jäsenyhdistysten tilaisuuksissa			
18.3.	Verkossa	Pieksämäki, työikäisten teematilaisuus	10
20.4.	Verkossa	Joensuu, työn ja hoivan yhteensovittaminen	40
26.4.	Verkossa	Lakeus ja Järviseutu, omaishoidon yhteensovittaminen	40

Taulukko 14. Rahkeet riittämään -hankkeen alustukset vuonna 2021.

Työelämän ja omaishoidon yhdistämisen teemasta pidettiin alustuksia ja luentoja liiton tilaisuuksissa ja verkkokoulutuksissa. Palautteen mukaan osallistujat saivat hyödyllistä tietoa työssäkäyvien omaishoitajien

teemasta sekä erityisesti työn ja omaishoidon yhteensovittamisen kysymyksistä. Lisäksi kentältä saatiin vinkkejä toimintaa tukevien sisältöjen kehittämiseen. Näihin toiveisiin pystyttiin vastaamaan.

Vaikuttamistyö pureutui omaishoidon ja työn yhteensovittamisen haasteisiin ja ratkaisuihin

Hankkeen vaikuttamistyö keskittyi työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, asennekampanjaan sekä sosiaaliturvauudistukseen, soteuudistukseen ja työelämän tasapainodirektiivin lanseeraukseen kohdistuvaan vaikuttamistyöhön.

Vaikuttamistyössä jatkettiin linjaustyötä sekä politiikkatavoitteiden esille tuontia. Hanke kokosi liiton kantoja perhevapaaudistukseen (työelämän tasapainodirektiivi). Hanke osallistui myös muuhun vaikuttamistyöhön, kuten lausuntojen kirjoittamiseen, joko osana liiton vaikuttamistyöryhmää tai muutoin omassa asiantuntijaroolissaan. Hanke osallistui myös Digi- ja väestötietoviraston Suomi.fi-palvelun ja palvelutietovarannon työikäisten omaishoitajien tietovarannon yhteiskehittämiseen. Ansiotyön ja omaishoidon yhdistämisen teema oli yhtenä keskeisenä aihealueena liiton järjestämässä Omaishoitoparlamentissa.

Työmarkkinajärjestöjen kanssa toteutettava työpajatoiminta oli siirtynyt koronatilanteen vuoksi jo kertaalleen ja rajoitusten vain jatkuessa aloitettiin lopulta työskentely uusien hanketyöntekijöiden voimin verkossa syyskaudella. Aihealueeseen kytkettyjä yhteistyöpalavereita ja yhteiskehittämisen työpajoja järjestettiin kolmesti työmarkkinatoimijoille; STTK, Akava, SAK, EK, Suomen yrittäjät ja Kuntatyönantajat.

Hanke oli mukana liiton vaikuttamistyössä useiden muiden toimijoiden ja sidosryhmien tilaisuuksissa. Näitä olivat muun muassa eduskunnan omaishoidon tukiryhmä, THL:n Omakari-työryhmä, erilaiset verkostot kuten Valtaa vanhuus -verkosto, Pähkinänsärkijät-verkosto ja Suomen omaishoidon verkosto. Hanke teki yhteistyötä yksittäisten järjestötoimijoiden kanssa kuten esimerkiksi Eläkeliitto, Työttömät ry, Vammaisperheyhdistys Jaatinen ja Väestöliitto. Yrityksistä koottiin hyviä omaishoitoa tukevia työelämäkäytäntöjä. Työelämäkehittämisen yhteistyössä olivat mukana muun muassa työterveyshuolto Heltti, Rapala sekä henkilöstöjohdon ja -ammattilaisten yhdistys HENRY ry.

Hankkeen viestintä kytkeytyi myös vaikuttamistyöhön. Hanke julkaisi kantaan ottavia kirjoituksia tai toi muutoin esille työikäisten omaishoitajien teemaa seuraavissa: Helsingin Sanomat, Demokraatti-lehti, HR-viesti, Työterveyshoitaja, Kuntalehti, Pro terveys -lehti, Tekijä-lehti, Jyty-lehti ja liiton oma Lähellä-lehti. Lisäksi tuotettiin taustatietoa omaishoitoa koskeviin lehtiartikkeleihin.

Lehtijutuista tehtiin nostoja liiton somekanaville. Hanke avasi liitolle myös somekanavana LinkedIn-sivuston. Viestinnällisiä materiaaleja kuten laajapohjainen tietopankki -aineisto ja ryhmätoimintaa tukevat vinkkivihkoset työstettiin. Hankkeessa selvitettiin yritysten kokemuksia omaishoidon järjestelyistä työpaikoilla. Kyselyyn vastasi 600 yritystä ja saatuja tuloksia hyödynnettiin ja tullaan hyödyntämään vaikuttamistyössä.

Syyskaudella keskeinen viestinnän ja vaikuttamisen keino oli asennekampanjointi. Teemaviikon ja Ruuhkavuodet. Aina käynnissä -sivuston avulla saatiin levitettyä tietoa suurelle yleisölle, omaishoitajille, työnantajille, työntekijöille ja päättäjille. Someen tuotetut henkilötarinat, joihin oli yhdistetty faktatietoa ansiotyön ja omaishoidon tematiikasta, tavoittivat liiton mittakaavassa ennätyksellisen kattavuuden, arviolta 140 000 (Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn). Teemaviikon kampanja sai näkyvyyttä lukuisissa erilaisissa medioissa ympäri maan. Kampanja toimi hyvin aiheen herätyksen airueena. Helsingin sanomat nosti pääkirjoituksessaan hienosti esille työn ja omaishoidon yhteensovittamisen tärkeyden.

Resurssit

Hankkeessa työskenteli projektipäällikkö ja suunnittelija. Hankkeen molemmat työntekijät irtisanoutuivat keskellä projektia kesällä 2021. Uudet työntekijät, projektipäällikkö ja suunnittelija, jatkoivat onnistuneesti hanketta, käytännössä ilman minkäänlaista katkosta hankkeen toiminnassa. Hankkeen kulut katettiin STEA-hankeavustuksella. Hankkeella on ohjausryhmä, joka kokoontui neljä kertaa.

Kuppi nurin -hanke kehitti uusia keinoja päihteiden puheeksi ottoon

Kuppi nurin -hankkeen tavoitteena oli, että

- päihdeongelmat omaishoitoperheissä tunnustetaan ja tunnistetaan
- perheet saavat tarpeisiinsa vastaavaa tukea.

Kohderymänä olivat omaishoitoperheet, joissa on päihteiden käyttöön liittyviä haasteita. Päihteitä voi käyttää omaishoitaja, hoidettava läheinen tai molemmat. Lisäksi kohderymänä olivat omaishoitoperheitä kohtaavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset sekä yhdistystoimijat.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan hankkeen piti toteutua vuosina 2017–2020. Hanke jatkui osin vuonna 2021, koska hankkeessa oli siirtyviä avustuksia. Viimeisenä toimintavuonna keskityttiin kertyneen tiedon ja kehitetyn materiaalin levittämiseen ja juurruttamiseen.

Työkalusta tukea päihteiden puheeksi ottamiseen

Hankkeessa kehitettiin Ota päihteet puheeksi -työkalu omaishoitoperheitä kohtaaville ammattilaisille ja yhdistystoimijoille. Se tarjoaa keinoja puheeksi ottamiseen sekä omaishoitoperheiden tukemiseen silloin, kun päihteet ovat haasteena. Työkalu julkaistiin toimintavuoden keväällä ja käännettiin myös ruotsin kielelle. Lisäksi se kuvattiin Innokylään.

Työkalun levittämiseksi järjestettiin viisi etäinfotilaisuutta muun muassa omaishoidon alueellisille verkostoille sekä omaishoidon ohjaajille. Yhteistyössä Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin kanssa kehitettiin työkalun pohjalta verkkokoulutus SuPerin verkkokoulutusympäristöön. Työkalusta julkaistiin artikkeleja ja uutisia useissa ammattilehdissä ja järjestöjen lehdissä sekä viestitiin eri toimijoiden uutiskirjeissä.

Saadun palautteen mukaan ammattilaiset ovat kokeneet työkalun helpottavan vaativan aiheen puheeksi ottoa.

”Kiitos erinomaisesta työkalusta. Mahtava apu arjessa meidän työssämme.”

”Sain hyviä kysymyksiä, joita voin esittää kotikäynnillä omaishoitajan päihteiden käyttöön liittyen. Tätä kysymystä on aina ollut niin vaikeaa tai kiusallista esittää.”

Tiedon ja materiaalien levittämistä

Hanke toteutti luentoja ja koulutuksia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi osallistuttiin Kehittyvä vanhustyö -virtuaalimessuille, missä hankkeen osastolla vieraili 158 henkilöä. Toinen suunniteltu messuosallistuminen peruuntui koronapandemian takia.

Kuppi nurin -hankkeen alustukset ja yhteistyössä järjestetyt koulutukset vuonna 2021			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
19.3.	Verkossa	Päihteet muistiperheessä -luento, Oulun Seudun Muistiyhdistys ry	53
15.4.	Verkossa	Ensihuoli-koulutus omaishoitajille, EHYT ry ja Lakeuden Omaishoitajat ry	9
17.9., 23.9., 24.9., 1.10. ja 8.12.	Verkossa	Ota päihteet puheeksi -etäinfot	48
15.9. alkaen	Verkossa	Ota päihteet puheeksi -verkkokurssi, SuPer	21

Taulukko 15. Kuppi nurin -hankkeen alustukset ja koulutukset vuonna 2021.

Hankkeen viestinnässä nostettiin esiin hankkeessa kertynyttä tietoa ja kehitettyjä materiaaleja seuraavin toimenpitein:

- Kymmenen artikkelia tai uutista, jotka julkaistiin Lähellä-lehdessä, järjestöjen lehdissä ja ammattilehdissä, esimerkiksi Sairaanhoidaja, Terveystieteiden ja Talentia -lehdet.
- Tipattoman tammikuun kampanja, jossa haastettiin jäsenyhdistyksiä ottamaan alkoholi puheeksi omaishoitajien kanssa hankkeessa kehitettyjä materiaaleja hyödyntäen.
- @kuppinurin-tilillä Twitterissä oli vuoden lopussa 335 seuraajaa ja vuoden aikana 125 twiittiä. Myös liiton somekanavissa julkaistiin postauksia hankkeen teemoista.
- Liiton verkkosivujen Omaishoito ja päihteet -tietopankkia täydennettiin ammattilaisille suunnatulla osiolla.
- Hankkeen toiminta ja materiaalit olivat esillä omaishoidon ja päihdetyön toimijoiden uutiskirjeissä (7 uutiskirjettä) sekä myös yhteistyökumppaneiden verkkosivustoilla ja somekanavissa. Hanke oli mukana päihdetoimijoiden läheistyön verkostossa.
- Hankkeen keskeisestä annista, opeista ja materiaalista tehtiin kokoava artikkeli liiton verkkosivuille.

Juurruttaminen OmaisOivaan

Yhteistyössä OmaisOivan työntekijöiden kanssa suunniteltiin, miten hankkeessa kertynyt tieto ja kehitetyt materiaalit jäävät osaksi OmaisOiva-toimintaa hankkeen päättymisen jälkeen. Tehtiin toimenpiteitä päihdeteeman näkymiseksi viestinnässä myös jatkossa sekä ohjeistettiin Ovet-valmennuksia® järjestäviä toimijoita, miten voi ottaa päihteet puheeksi osana omaishoitajien valmennuksia.

Resurssit

Hankkeessa työskenteli koordinaattori osa-aikaisesti. Lisäksi resurssina oli kehittämispäällikön osittainen työpanos. Hankkeen kulut katettiin kohdennetulla hankeavustuksella.

Suomen omaishoidon verkosto

Suomen omaishoidon verkosto toimii omaishoidon parissa toimivien valtakunnallisten järjestöjen, säätiöiden ja tutkimuslaitosten avoimena yhteistyöverkostonä, jonka jäsenet edustavat monipuolisesti eri ikä-, sairaus- ja vammaryhmien järjestöjä.

Verkoston tavoitteina ovat

- Omaishoidon asiantuntemuksen ja yhteistyön vahvistuminen jäsenjärjestöissä
- Tietoisuuden lisääntyminen omaishoitotilanteiden moninaisuudesta
- Omaishoitajien tukitoimintaan liittyvien hyvien käytäntöjen leviäminen
- Suomen omaishoidon verkoston alueellisten verkostoryhmien toiminnan edistyminen

Verkosto on saanut kiitosta tiedon jakamisesta ja toimijoiden yhteistyön osaamisen parantumisesta. Verkoston ydintoiminta sai hyvää palautetta yhteistyökumppanikyselyssä. Jäsenjärjestöt osallistuivat kiitettävästi tapahtumiin, niiden järjestelyihin, tiedotukseen ja hyödynsivät tietoa kanavissaan ja työssään.

Kommentteja palautekyselystä:

”Omat tietoni ovat lisääntyneet ja olen voinut jakaa niitä myös järjestössäni.”

”Verkosto on tarjonnut foorumin pohtia yhdessä omaishoitajuuteen liittyviä kysymyksiä, ja edistää yhdessä omaishoitajien asemaa.”

Työvaliokunta ja vuosikokous linjaavat toimintaa

Jäsenyhteisöistä koottu työvaliokunta kehitti toimintaa verkoston suunnittelijan tukena. Verkoston työvaliokuntaan kuului verkoston puheenjohtaja ja viisi edustajaa verkoston jäsenjärjestöistä. Sihteerinä toimi verkoston suunnittelija. Työvaliokunnassa oli edustajat Lasten Omaishoitajat ry:stä, Mielenterveysomaisten keskusliitto FinFami ry:stä, Folkhälsanista, Ikäinstituutista ja ADHD-liitosta.

Verkoston työvaliokunta kokoontui vuoden aikana neljä kertaa etänä ja piti yhden sähköpostikokouksen. Kokouksissa ideoitii, valmisteltiin ja arvioitiin toimintaa ja tavoitteiden saavuttamista. Muita koordinaatio- ja kehittämispalavereita pidettiin 15 kertaa.

Verkosto vaikutti myös kansainvälisesti

Suomen omaishoidon verkosto on Eurocarers-verkoston jäsen. Verkoston puheenjohtaja Jonna Skand osallistui Eurocarersin vuosikokoukseen toukokuussa. Lisäksi hän oli mukana verkoston edustajana kahdessa Eurocarersin työkokouksessa. Kansainvälisestä toiminnasta välitettiin tietoa verkoston tiedotteessa ja kokouksissa työvaliokunnalle ja vuosikokoukselle.

Verkosto jakoi omaishoitajille linkkiä Eurocarersin tekemään Omaishoitajaliiton suomeksi ja Folkhälsanin ruotsiksi kääntämään kyselyyn koronan vaikutuksista.

Toimintaa jäsenjärjestöjen omaistoiminnan kehittämiseksi

Toimintavuonna verkoston teemana oli erityislapsiperheet ja nuoret hoivaajat, heidän tunnistamisensa ja tukemisensa parantuminen verkostojärjestöissä.

Huhtikuussa pidetyn AlueAvaimen teemana oli erityislapsiperheiden tukeminen. Etänä järjestetyssä tapahtumassa jaettiin hyviä toimintamalleja erityislapsiperheiden tukemiseen kolmen eri järjestön esimerkkien avulla ja keskusteltiin lain näkökulmasta omaishoidon ja lastensuojelun rajapinnoista. Tapahtumaan osallistui 59 henkilöä kymmenestä eri verkostojärjestöstä ja Omaishoitajaliiton jäsenyhdistyksistä.

Syksyn seminaari toteutettiin yhteistyössä Jangsterit -hankkeen kanssa aiheina nuorten hoivaajien ja maahanmuuttajaperheiden tukeminen. Marraskuussa Helsingissä järjestettyyn seminaariin osallistui 20 henkilöä paikan päällä ja 50 etäyhteydellä. Seminaarissa Nuoret hoivaajat -verkoston kuusi järjestöä esitteli toimintaansa ja hyviä käytäntöjä nuorten hoivaajien kanssa toimimiseen.

Maahanmuuttajaperheiden omaishoitotilanteista kertoi Pääkaupunkiseudun omaishoitajien Omaisneuvo-toiminnan maahanmuuttajatyön vastaava kehittäjä ja koordinaattori Vammaisten maahanmuuttajaperheiden tukikeskus Hilmasta.

Uusi jatkuvaksi tarkoitettu toimintamuoto hyvien käytäntöjen miniwebinaareista aloitettiin joulukuussa. Miniwebinaariin osallistui 28 verkoston toimijaa. Ikäinstituutin suunnittelija esitteli keinoja ikäihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseen, ja Folkhälsanin edustajat kertoivat omaishoitajien vertaismentoroinnista Pohjanmaalla.

Yhteistyö avoimen Pähkinänsärkijät-verkoston kanssa alkoi syksyllä. Pähkinänsärkijät-verkosto edistää erityislapsiperheiden asemaa. Suomen omaishoidon verkosto jakoi Pähkinänsärkijät-verkoston tekemää sisältöä erityislapsiperheiden vanhempien tukemiseksi lapsen oikeuksien viikolla somessa ja verkossa.

Koulutusta ja vaikuttamistoimintaa alueellisille verkostoryhmille

Alueelliset verkostoryhmät toimivat itsenäisesti paikallisista lähtökohdista. Alueelliset verkostoryhmät ovat toimineet aktiivisesti muun muassa Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla.

Valtakunnallinen verkosto tuki alueellisten työryhmien toimintaa viestinnällä ja koulutuksella. Folkhälsan koordinoi kolmea ruotsinkielistä ryhmää. Koronaepidemia esti valtaosin perinteiset alueelliset yhteistyötilaisuudet. Valtakunnallinen verkosto järjesti etänä tukea ja tapahtumia, joihin kutsuttiin alueelliset verkostoryhmät.

Verkoston vaikuttamistyön keskiössä olivat kuntavaalit ja järjestöjen maakunnallinen vaikuttaminen soteuudistuksessa. Alueelliset verkostoryhmät saivat koulutuksellista ja viestinnällistä tukea toimintoihinsa. Verkoston jäsenten kuntavaalitavoitteet kerättiin yhteen verkoston nettisivuille, alueellisia verkostoja kannustettiin tapahtumien järjestämiseen ja kuntavaikuttaminen oli esillä tiedottamisessa.

Valtakunnallinen VerkostoAvain toteutettiin helmikuussa etänä. Tapahtumassa vahvistettiin kuntavaalivaikuttamista ja yhteistyön osaamista omaishoidon kysymyksissä. SOSTEn edustajat kertoivat kuntavaalivaikuttamisesta ja Ikäinstituutti sekä Invalidiliitto esittelivät omaa vaikuttamistyötään. Alueellisia vaalivaikuttamisen yhteistyön esimerkkeinä oli Pohjois-Savon, Satakunnan ja Keski-Uudenmaan verkostot. Tapahtumaan osallistui 63 henkilöä 12 verkostojärjestöstä ja Omaishoitajaliiton jäsenyhdistyksistä.

Suomen omaishoidon verkoston tapahtumat			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
11.2.	verkossa	VerkostoAvain	63
21.4	verkossa	AlueAvain teemana erityislapsiperheiden tukeminen (liiton kanssa)	
11.10.	verkossa	Verkoston viestintävastaaville tapaaminen	20
2.11.	hybridi	Seminaari: Nuoret vastuunkantajina perheissä ja maahanmuuttajaperheiden omaishoitotilanteet	70
3.12.	verkossa	Miniwebinaari hyvistä käytännöistä	28

Taulukko 16: Suomen omaishoidon verkoston tapahtumat vuonna 2021.

Monipuolista viestintää omaiskysymyksissä

Verkosto viesti aktiivisesti somessa ja verkkosivuillaan ajankohtaisista asioista. Verkostojärjestöt tekivät laajaa viestintäyhteistyötä lapsen oikeuksien viikolla ja omaishoitajien viikolla.

Marraskuussa lapsen oikeuksien viikolla jaettiin tietoa verkoston eri järjestöjen lasten ja nuorten tukemisen tavoista ja lasten oikeuksista. Sivulla mainostettiin muun muassa Punaisen Ristin etätapaamista erityislapsiperheille, Nuorten hoivaajien tapahtumaa sekä Autismiliiton oppaita autismikirjon lasten kanssa toimimisesta. Verkoston toimintaa mainostava sosiaalisen median postaus tavoitti lähes 29 500 henkilöä ja verkoston lasten oikeuksien viikon sivuilla vierailtiin noin 250 kertaa. Verkosto mainosti sosiaalisessa mediassa nuorille hoivaajille pidettyä Näkyväksi-tapahtumaa yhteistyössä Jangsterit-hankkeen kanssa.

Marraskuussa valtakunnallisella omaishoitajien viikolla Suomen omaishoidon verkosto osallistui Ruuhkavuodet-viestintäkampanjaan ja toi esille työssäkäyvien omaishoitajien asemaa. Jäsenjärjestöistä 12 toi omaishoitajien viikkoa esille viestinnässään ja 10 oli mukana Ruuhkavuodet-kampanjassa.

Verkkosivut, Twitter ja Facebook olivat aktiivisesti käytössä ja vuoden teeman mukaisesti erityislapsiperheiden tukeminen ja nuoret hoivaajat näkyivät viestinnässä. Verkoston tapahtumista kerrottiin lisäksi Omaishoitajaliiton sähköisissä omaishoitotiedotteissa ja yhdistyskirjeissä. Verkoston Omaishoidon monet kasvot -facebook-sivun kautta jaettiin tietoa omaishoidosta ja palveluista. Verkostolla oli Twitter-tili, jolla oli noin 400 seuraajaa. Facebookissa seuraajia oli yli 400 ja erilaisia Facebook postauksia tehtiin noin 100, painotetusti syksyllä erityislapsiteemasta ja lapsen oikeuksista marraskuussa.

Verkoston valtakunnallisille ja alueellisille vastaaville tiedotettiin sähköpostitse säännöllisesti omaishoittoon liittyvistä uutisista ja verkoston jäsenjärjestöjen omaishoittoon liittyvistä tapahtumista ja hankkeista. Verkostotiedotteita jäsenjärjestöille lähetettiin viisi kertaa, jakeluun kuului noin 90 henkilöä. Näiden lisäksi samalla jakelulla lähti kymmenen viestiä ajankohtaisista tapahtumista ja omaishoittoon liittyen. Eri viestintäkanavissa tiedotettiin aktiivisesti omaishoidon asioista ja verkoston sekä sen jäsenten toiminnasta ja vaikuttamisesta. Verkoston esite päivitettiin sähköiseen muotoon, jota on helppo päivittää ja tulostaa. Esitteen kuvista tehtiin myös sosiaaliseen mediaan sopiva mainos.

Verkoston valtakunnallista ja paikallista toimintaa esiteltiin muun muassa Omaishoitajaliiton AlueAvain koulutuksissa ja verkoston jäsenten tapahtumissa.

Lokakuussa verkoston viestintävastaaville järjestettiin etätapaaminen, johon osallistui 20 henkilöä 11 järjestöstä. Tapaamisen aiheena oli lapsen oikeuksien viikon viestintä, Monet kasvot -sivujen tarinoiden uudistaminen sekä erityisesti omaishoitajien viikon viestintä. Verkosto on tehnyt ja välittänyt useita

sosiaalisen median sisältöjä omaistyöstä ja omaishoitoon liittyen verkoston järjestöjen ja niiden alueellisten toimijoiden hyödynnettäväksi.

Resurssit

Omaishoitajaliitto koordinoi Suomen omaishoidon verkostoa ja vastaa sen hallinnosta. Verkoston toiminta katettiin STEA-hankeavustuksella.

Verkostossa toimi osa-aikainen suunnittelija 50 prosentin työajalla ja lisäksi oli järjestöpäällikön osittainen työpanos. Verkoston suunnittelija oli vanhempainvapaalla heinäkuuhun asti. Järjestöpäällikkö toteutti toimintaa alkuvuodesta yhdessä aluekoordinaattorin kanssa.

Verkoston jäsenet vuonna 2021

ADHD-liitto ry
Aivoliitto ry
Aivovammaliitto ry
Autismiliitto ry
Epilepsialiitto ry
Folkhälsans Förbund rf
Ikäinstituutin säätiö sr
Invalidiliitto ry
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö sr
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Lasten omaishoitajat ry
Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami ry
Muistiliitto ry
Munuais- ja maksaliitto ry
Neuroliitto ry
Omaisena edelleen ry
Omaishoitajaliitto ry
Parkinsonliitto ry
Perhehoitoliitto ry
Suomen Punainen Risti
Suomen Syöpäpotilaat ry
Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry

Miten jaksat omaishoitaja? -hanke – mielen hyvinvointi puheeksi omaishoidon asiakasohjauksessa

Miten jaksat omaishoitaja? -hankkeen tavoitteena on vahvistaa kuntien omaishoidon asiakasohjaajien mielenterveysosaamista osana jokapäiväistä asiakastyötä.

Lisätavoitteita ovat:

- Tarjota koulutusta sekä työvälineitä kunnan työntekijöille omaishoitajien mielen hyvinvoinnin puheeksi ottamisen tueksi.
- Tuottaa itsehoitomateriaalia omaishoitajille mielen hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja uupumisen ennaltaehkäisyyn, mitä kunnat voivat hyödyntää myös asiakastyössä.
- Integroida kolmannen sektorin omaishoidon mielen hyvinvoinnin osaamista aiempaa tiiviimmäksi osaksi tulevaisuuden sotekeskuksien omaishoidon osaamista mielen hyvinvoinnin palvelupolun mallintamisen avulla.

Hanke käynnistyi toimintavuoden elokuussa ja päättyi vuoden 2022 lopussa. Hankkeen osatoteuttajina on kolme liiton jäsenyhdistystä: Mikkelin seudun omaishoitajat ja läheiset ry, Napapiirin omaishoitajat ry ja Tampereen seudun omaishoitajat ry. Pilottikuntina mukana on em. yhdistysten alueilta Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän kunnat, Inari, Ranua, Rovaniemi, Hämeenkyrö, Sastamala ja Tampere.

Hanke järjesti kaksi työpajaa ja yhden koulutuksen. Työpajat suunnattiin pilottikuntien ja osatoteuttajayhdistysten toimijoille. Koulutus oli avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille.

Aloitustyöpajassa Ikäinstituutin toimialapäällikkö kertoi mielen hyvinvoinnin vahvistamisesta ja toimijat verkostoituivat. Toisessa työpajassa kartoitettiin materiaaleja ja pilottikuntien palvelupolkuja mielen hyvinvoinnin näkökulmasta. Aiheena olivat puheeksi ottaminen ja omaishoitajan mielen hyvinvoinnin tukeminen. Kaikki hankkeen tapahtumat olivat verkossa.

Hankkeessa aloitettiin kartoittaa mielen hyvinvoinnin materiaaleja ja syventää kunnissa tehtävää omaishoitotyön mielenterveysosaamista. Lisäksi aloitettiin suunnitella mielen hyvinvoinnin palvelupolkua sekä omaishoitajille ja työntekijöille suunnattua materiaalia.

Miten jaksat omaishoitaja? -hankkeen tapahtumat			
Ajankohta	Paikkakunta	Tilaisuus	Osallistujamäärä
12.10.	Verkossa	Aloitustyöpaja	35
17.11.	Verkossa	Avoin I koulutus	38
30.11.	Verkossa	II työpaja pilottikuntien asiakasohjaajille ja osatoteuttajayhdistysten työntekijöille	21

Taulukko 17. Miten jaksat omaishoitaja? -hankkeen tapahtumat vuonna 2021.

Hankkeesta tiedotettiin Ajantasa-utiskirjeessä, liiton nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa sekä mukana olevien jäsenyhdistysten ja pilottikuntien alueilla.

Resurssit

Hankkeessa on yksi työntekijä: hankekoordinaattori. Hankkeella on ohjausryhmä, joka kokoontui kerran. Liiton sisäinen projektiryhmä tuki työskentelyä. Hankkeen rahoituksesta 80 prosenttia saadaan sosiaali- ja terveysministeriöstä. Hanke kuuluu osahankkeena Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimaan mielenterveysstrategiaa toimeenpanevien hankkeiden kokonaisuuteen. Hankkeen työntekijä osallistui aktiivisesti THL:n hanketuen järjestämiin koulutuksiin.

Tunne voimavarasi -yhteistyöhanke tuki ikääntyviä omaishoitajanaisia

Tunne voimavarasi – ikääntyvien omaishoitajanaisten aggressio voimavaraksi -hanke on Miina Sillanpään Säätiön, Omaishoitajaliiton, Maria Akatemian ja Kuntoutussäätiön yhteishanke, jota hallinnoi ja koordinoi Miina Sillanpään Säätiö. Hanke toteutetaan vuosina 2020–2022.

Hankkeen tavoitteena on

- edistää ikääntyvien omaishoitajanaisten hyvinvointia ja jaksamista
- ehkäistä omaishoitosuhteissa tapahtuvaa kaltoinkohtelua
- lisätä omaishoitajia kohtaavien ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista väkivallan tunnistamiseksi ja puheeksi ottamiseksi.

Kohderymänä ovat 60+ -vuotiaat omaishoitajanaiset, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä väkivaltaa sekä omaishoitajia kohtaavat ammattilaiset ja vapaaehtoiset.

Omaishoitajaliiton tehtävänä on tuoda hankkeeseen omaishoidon asiantuntemusta ja verkostoja. Liitto koordinoi hanketoimijoiden ja hankkeessa mukana olevien jäsenyhdistysten välistä yhteistyötä sekä osallistuu koulutusten ja kehittäjäryhmän toiminnan toteutukseen, viestintään sekä asiakastyöhön. Lisäksi liitto vastaa hankkeen tulosten ja tuotosten levittämisestä valtakunnallisesti omaishoitajayhdistyksiin.

Toimintavuonna jatkettiin yksilö- ja vertaistuen tarjoamista ikääntyville omaishoitajanaيسille, tuotettiin materiaalia sekä toteutettiin luentoja ja webinaareja. Hankkeen kehittämistyön tukena toimii ikääntyvistä omaishoitajanaيسista koostuva kehittäjäryhmä, joka kokoontui neljä kertaa.

Vertaisryhmistä hyvinvointia ja voimavaroja arkeen

Toimintavuonna järjestettiin kuusi ohjattua vertaistukiryhmää, joihin osallistui yhteensä 25 omaishoitajaa. Ryhmät kokoontuivat viisi kertaa, ja tapaamisten aiheita olivat muun muassa omien torjuttujen tunteiden ja niiden aiheuttamien ongelmallisten tilanteiden tunnistaminen, tunnesäätely ja voimavarat. Kolme ryhmää toteutettiin verkossa ja kolme kasvokkain kokoontuvina lähiryhminä. Ryhmiä järjestettiin yhteistyössä neljän omaishoitajayhdistyksen kanssa: Etelä-Karjalan Omaishoitajat ry, Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ry, Lakeuden Omaishoitajat ry sekä Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry.

Lisäksi käytiin yksilökeskusteluja 46 omaishoitajan kanssa. Hankkeen auttava puhelin ja chat-päivystys lakkautettiin kesäkuun lopussa, koska yhteydenottoja tuli hyvin vähän.

Palautekyselyn mukaan omaishoitajat (N=23) kokivat hyötyneensä vertaisryhmistä (96 % paljon tai melko paljon) ja yksilökeskusteluista (91 % paljon tai melko paljon). Omaishoitajat kokivat, että heidän itsetuntemuksensa ja tunnetaitonsa lisääntyivät ja pelko käyttäytyä väkivaltaisesti itseä tai muita kohtaan vähentyi. He saivat voimavaroja ja työkaluja arkeensa.

Materiaalia omaishoitajien, ammattilaisten ja opiskelijoiden tueksi

Toimintavuoden syksyllä julkaistiin TunneVaaka® – Työkaluja omaishoitajille -kirjanen sekä ”En ole tunteiden kanssa yksin” -video. Molempien tuotosten tarkoituksena on rohkaista omaishoitajia omasta

jaksamisesta huolehtimiseen, vaikeista tunteista puhumiseen sekä avun hakemiseen ja siten ehkäistä tilanteita, jotka pitkään jatkuneina voivat johtaa joko itsensä tai hoidettavan läheisen kaltoinkohteluun. Ammatillaiset ja vapaaehtoiset voivat hyödyntää kirjasta ja videota puheeksi ottamisen välineinä. Materiaalit saivat kiinnostuneen vastaanoton, ja kirjasesta otettiin loppuvuodesta toinen painos.

Hankkeessa kehitettiin opintojaksomateriaalia omaishoitosuhteessa tapahtuvan kaltoinkohtelun ehkäisystä ja tunnistamisesta yhteistyössä Metropolia Ammattikorkeakoulun kanssa. Metropolian opiskelijat pilotoivat opintojaksoa verkossa keväällä 2022. Lisäksi tehtiin Omaishoitajuuden palikat -materiaali yhdessä Kirkkohallituksen kanssa. Materiaalia voi käyttää esimerkiksi omaishoitajien vertaisryhmissä ja tilaisuuksissa.

Viestinnässä ja luennoilla nostettiin esiin vaiettu aihe

Omaishoitosuhteissa tapahtuvan kaltoinkohtelun ilmiöstä ja hankkeen tukimuodoista julkaistiin artikkeleja järjestöjen lehdissä sekä pilottialueiden paikallislehdissä. Hankkeen toiminnasta ja tuotoksista viestittiin myös hankeorganisaatioiden uutiskirjeissä ja tiedotteissa, somekanavissa sekä verkkosivustoilla.

Hankkeen teemoista toteutettiin luentoja, webinaareja ja työpaja yhteistyössä hankeorganisaatioiden sekä muiden kumppaneiden kanssa.

Resurssit

Omaishoitajaliitto oli mukana Tunne voimavarasi -hankkeessa 50 % henkilötyövuosipanoksella. Hankkeessa työskenteli suunnittelija. Omaishoitajaliiton toiminnanjohtaja osallistui hankkeen ohjausryhmään ja kehittämispäällikkö projektiryhmään.

Hallinto ja talous 2021

Hallitus piti kahdeksan kokousta, joista yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat kokonaan verkkoko-kokouksia. Talous- ja henkilöstöasioita käsitellyt työvaliokunta kokoontui yhdeksän kertaa. Liiton 22.4. pidettyyn kevätkokoukseen osallistui 24 yhdistyksen edustajaa 23 yhdistyksestä ja 7.10. pidettyyn syykokoukseen 25 edustajaa 23 yhdistyksestä. Syyskokouksen puheenjohtajana toimi eduskunnan omaishoidon tukiryhmän jäsen, Suomen Kristillisdemokraattien puheenjohtaja Sari Essayah.

Liitossa tehtiin 20 henkilötyövuotta. Lisäksi liitolla oli kaksi provisiopalkkaista tukijäsenhankkijaa. Taloushallinto ulkoistettiin julkisen hankintakilpailituksen perusteella Rantalainen Oy:lle ja siirtymä alkoi lokakuussa. Monet henkilöstömuutokset taloushallinnossa ja muissa toiminnoissa vaikuttivat toimintaan. Hallinnossa valmistauduttiin pitkäaikaisen talouspäällikön eläköitymiseen alkuvuonna 2022 ja sen myötä tehtäväkuvan muutokseen. Hallintovastaava aloitti marraskuussa. Liitossa oli useita irtisanoutumisia ja pitkäaikaisia poissaoloja, joiden vuoksi tehtiin sisäisiä henkilöstösiirtoja, päätettiin Kuppi nurin -hanke suunniteltua aikaisemmin ja ulkoistettiin viestinnän tehtäviä. Uusia rekrytointeja oli hallintovastaavan lisäksi kaksi: suunnittelija ja viestinnän asiantuntija. Muutokset ja poissaolot vaativat henkilöstöltä paljon joustavuutta, mutta henkilöstömuutokset eivät ole näkyneet juurikaan kielteisesti liiton tavoitteiden saavuttamisessa.

Liitto kuuluu työnantajana Hyvinvointiala Hali ry:hyn. Alkuvuonna liitossa käynnistyi YT-neuvottelut, koska erityisryhmien lomatoiminnan avustusrahoitus loppui vuonna 2021. YT-neuvottelut keskeytyivät, kun yksi työntekijä irtisanoutui. Kaikki henkilöstön tiimi- ja kehittämispäivät toteutettiin verkossa. Liitto jatkoi Väestöliiton perheystävällinen työpaikka tunnukseen hakemiseen liittyvää prosessia. Työsuojelutoimikunta kokoontui kolme kertaa. Henkilöstön työhyvinvointilaisuuksia ei koronan vuoksi järjestetty. Työterveyshuollosta vastasi sopimuksen mukaan Terveystalo Oy.

Liiton talous oli ylijäämäinen 25 756,62 euroa (57 328,08 euroa v. 2020). Taseen loppusumma oli 964 818,97 euroa (942 915,11 euroa v. 2020). Ylijäämää selittää, kuten vuonna 2020, erityisesti tapahtumien ja toimintojen toteuttaminen verkossa. Juhlavuoden tapahtumiin panostettiin koronan vuoksi suunniteltua enemmän. Varsinaisen toiminnan kulut olivat yhteensä 1 779 537,84 euroa (1 737 081,79 euroa v. 2020). Suurin kuluerä oli varsinaisen toiminnan henkilöstökulut 1 162 705,52 euroa, joka oli 65,3 prosenttia varsinaisen toiminnan toimintakuluista (1 247 396,69 euroa, 71,8 % v. 2020).

STEA:n myöntämiä avustuksia käytettiin 1 523 640,17 euroa. Jäsenyhdistyksille delegoitiin tästä summasta jäsenjärjestöavustuksina 57 800 euroa. STEA:n vuonna 2020 myöntämää investointiavustusta jäsenrekisterihankintaan nostettiin 18 948 euroa, vaikka avustusta oli myönnetty 56 000 euroa, koska hankinta pystyttiin tekemään alkuperäistä vuonna 2019 tehtyä arvioita edullisemmin. Vuotuiset rekisterin käyttökustannukset kuitenkin nousevat verrattuna aiempaan rekisteriin, mutta myös toimintamahdollisuudet ovat nykyaikaisemmat ja laajemmat yhdistyksillekin. Liitto vastaa rekisterihankinnan investointikustannuksista 30 prosenttia, mikä on 8 119,96 euroa.

Kuppi nurin -hankkeen lopettaminen suunniteltua aiemmin henkilöstösiirtojen vuoksi tarkoitti, että hankkeelle myönnettyistä avustuksista jätettiin nostamatta 79 905,70 euroa. Hankkeelle oli myönnetty yhteensä 534 000 euroa vuosina 2017–2020.

Keskeinen tulo omassa varainhankinnassa oli yhdistysten jäsenmaksujen osuus, minkä oli 139 326,10 euroa (12,50 euroa/jäsen + 50 euroa/yhdistys). Liiton saamat tukijäsenhankinnan tuotot olivat 62 066 euroa. Lisäksi liitto sai Lähellä-lehden ilmoitusmyyntituottoja 12 760 euroa. Liitolla oli myös omaa pienimuotoista tuotemyyntiä. Vuonna 2020 Orion Oyj lahjoitti liitolle 12 360 euroa, josta vuonna 2021 jaettiin arpajaisten

perusteella 8 673,41 euroa 87 omaishoitajalle lahjakortteina hotelliin/kylpylään tai korvauksena siivouksesta kotiin maksimissaan 100 euroa/omaishoitaja. Liitto maksoi arpajaisveroa 2 602,02 euroa. Liitolla on yritys yhteistyötä Essity Oy:n, Esperi Care Oy:n ja Suvanto Care Oy:n kanssa. Yritysyhteistyötuotot olivat runsaat 30 800 euroa. Lisäksi liitto sai lahjoituksia esimerkiksi Suomen Sairaalatukku Oy:ltä.

Omaishoitajaliiton Helsingissä sijaitsevan keskustoimiston kahteen erilliseen toimistohuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet ovat liiton omistuksessa kiinteistö Oy Helsingin Hämeentie 105:ssa. Huoneistojen hankintoihin saatua RAY-investointiavustusta (429 100 euroa) koskee palautusehdot vuosiin 2024 ja 2026 saakka. Toimistohuoneistojen osakkeiden markkina-arvo on noin 260 000 euroa ja kirjanpitoarvo on 170 309,92 euroa. Liiton aluetoimistot sijaitsevat vuokratiloissa Oulussa, Kuopiossa, Tampereella ja Salossa.

Liiton varoja on sijoitettuna rahasto-osuuksiin kirjanpitoarvoltaan 399 626,34 euroa. Rahasto-osuuksien markkina-arvo oli vuoden lopussa 415 267,05 euroa. Liitolla on myös 150 000 arvosta OP Tuotto-osuutta pääomasijoituksena. Sijoitukset tuottivat 2 706,85 euroa. Arvonlennusta kirjattiin 373,66 euroa. Vuonna 2019 saadusta 100 000 euron lahjoituksesta perustetusta Wihurin yhteisö-palkintorahastosta maksettiin 6 000 euroa. Rahaston pääoma oli toimintavuoden lopussa 88 000 euroa.

Tuleva kehitys

Ikääntyvien ihmisten määrä kasvaa ja vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille rakentuva sosiaali- ja terveydenhuollon toiminta ovat lähivuosina keskeiset sosiaali- ja terveysalan muutokset, jotka haastavat koko yhteiskuntaa, mutta myös liittoa ja omaishoitajayhdistyksiä toiminnoissaan ja vaikuttamistyössään. Omaishoito on laajasti esillä yhteiskuntapolitiikassa, koska hoivan tarve kasvaa ja resurssipulaa on niin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisista kuin rahoituksesta sotepalveluihin. Omaishoitoyhteisönä liitto ja jäsenyhdistykset tukevat omaishoidon kehittämistä, mutta painottavat, että sitovaan ja raskaaseen omaishoittoon ja läheisvastuuseen ryhtymisen tulisi aina olla vapaaehtoista.

Suomessa on parlamentaarisesti linjattu, mutta vielä päätöksiä eduskunnassa odottava, valtionavustusten siirtäminen valtion kehysbudjettiin ja irrottaminen veikkaustuotoista, mikä heijastuu myös liiton ja omaishoitajayhdistysten toimintaan tulevina vuosina. Vaikka avustustasoon ei yleisesti olisi tulossa suurta laskua, on avustusnäkökulma jonkun verran niukkeneva. Avustusrahoitus on keskeisessä roolissa tulorahoituksessa liitossa ja omaishoitajayhdistyksissä. Vuonna 2021 liiton kokonaistuotosta 82,7 prosenttia oli Veikkauksen voittotuotoista jaettavia STEAn avustuksia (84,4 %, v. 2020). Osuuden pienentymistä selittää muun muassa mielenterveysstrategian mukainen STM:n eri rahoitus ja myös kasvaneet tukijäsen tuotot. Vuodelle 2022 liitto saa K-kauppiasliitolta 110 000 euron lahjoituksen, joka suunnataan jäsenyhdistysten toteuttamaan virkistystoimintaan ikääntyneille omaishoitajille. Liitto palkkaa myös kolmannen tukijäsenhankkijan, jotta oman varainhankinnan tulosta voidaan kasvattaa.

Vuosille 2022–2024 liitto haki STEA-avustusta virtuaalisen omaishoitoyhteisön alustan kehittämiseen ja hankintaan sekä yhdistystoimijoiden digiosaamisen vahvistamiseen, mutta ei saanut avustusta. Vuosille 2023–2025 haetaan kahta kehittämisavustusta: 1) työikäisten omaishoitajien tuen kehittämiseen ja 2) Pohjanmaan ja Kymenlaakson vapaaehtois pohjaisen omaishoitotoiminnan vahvistamiseen.

Luottamushenkilöt ja henkilöstö

Hallitus

Puheenjohtaja

Sari Raassina, sote-yksikön johtaja

Varapuheenjohtajat

Mali Soininen, KM, yksikönjohtaja (eläkkeellä)

Tarja Välimäki, TtT, dosentti

Jäsenet

Laura Kalliomaa-Puha, OTT, professori

Hannu Koivula, omaishoidon kokemusasiantuntija

Raija Kontiosalo, KM, SHO (eläkkeellä)

Marko Niiranen, TtM, hoito- ja hoivapalvelupäällikkö

Sari Riskumäki, omaishoitaja

Ritva Särkkä, TM (eläkkeellä)

Oona Ylönen, VTL, työelämäprofessori

Esittelijä

Sari-Minna Tervonen, toiminnanjohtaja, KM, eMBA

Sihteeri

Tiina Lehtinen, talouspäällikkö

Työvaliokunta

Sari Raassina, puheenjohtaja

Mali Soininen

Tarja Välimäki

Sari Tervonen, toiminnanjohtaja, sihteeri

Sisäiset tarkastajat

Hannu Koivula

Ritva Särkkä

Lähellä-lehden toimitusneuvosto

Tarja Välimäki, hallituksen jäsen, puheenjohtaja

Leenamaria Keipilä, Hämeenlinnan Seudun Omaishoitajat ry

Minna Mäenpää, Hiiden Omaishoitajat ry

Heidi Puumalainen, Keski-Uudenmaan Omaishoitajat ja Läheiset ry

Liitosta:

Tiina Kokko, viestintäpäällikkö, toimitussihteeri, siht., poissa 26.8. lähtien

Kaisa Parviainen, kehittämisspäällikkö

Sari Tervonen, toiminnanjohtaja, päätoimittaja

Ismo Laukkarinen, viestinnän asiantuntija, siht. 1.10. alkaen

Arviointityöryhmä

Mali Soininen, hallituksen jäsen, Mikkelin seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry, työryhmän pj.

Tarja Välimäki, hallituksen jäsen, Pohjois-Savon Omaishoitajat ry

Katja Havula, Turun Seudun Omaishoitajat ry

Tanja Tukkikoski, Satakunnan Omaishoitajat ry

Liitosta:

Pia Järnstedt, aluekoordinaattori

Kaisa Parviainen, kehittämisspäällikkö, siht.

Juha Timoskainen, koordinaattori

Digisti-hankkeen ohjausryhmä (nimi aiemmin IT-työryhmä)

Työryhmän toimikausi projektin mukaan 2020-alkuvuosi 2021.

Hannu Koivula, hallituksen jäsen, Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry – Polli, työryhmän pj.

Merita Kustula, Inarin Omaishoitajat ja Läheiset ry

Katri Mustakangas, Napapiirin Omaishoitajat ry

Timo Sälli, Pirkanmaan Omaishoitajat ry - PIONI

Liitosta:

Matilda Linnavirta, koulutussuunnittelija, siht.

Anu Nurmi, assistentti

Kirsi Vierula, suunnittelija

Rahkeet riittämään -hanke 2020–2022

Laura Kalliomaa-Puha, hallituksen jäsen pj.

Eija Koivuranta, toimitusjohtaja, Väestöliitto ry

Mervi Ruokolainen, erikoistutkija, Työterveyslaitos (varalla Salla Toppinen-Tanner, johtaja, Työterveyslaitos)

Päivi Tillman, erikoistutkija, Kela (ohjausryhmässä yksityishenkilönä)

Sari Jokinen, asiantuntija, THL

Tiina Sihto, tutkijatohtori, CoE AgeCare – ikääntymisen ja hoivan huippututkimusyksikkö, Jyväskylän yliopisto

Meeri Rinta-Jouppi, Jokilaaksojen omaishoitajat ja läheiset ry; omaishoitajayhdistysten edustaja

Liitosta:

Miika Kataja, projektipäällikkö 1.6. asti

Andrea Lorenz-Wende, suunnittelija, siht. 31.8. asti

Sari Tervonen, toiminnanjohtaja

Matti Mäkelä, projektipäällikkö, 1.8. alk.

Johanna Sottinen, suunnittelija, 1.9. alk. siht.

30-vuotisjuhlatoimikunta

Raija Kontiosalo, hallituksen jäsen, pj.

Katja Havula, Turun Seudun Omaishoitajat ry

Tuija Seppänen, Tampereen Seudun Omaishoitajat ry

Kirsi Uusitalo-Leppänen, Ääneseudun Omaishoitajat ry

Liitosta:

Pia Järnstedt, aluekoordinaattori, siht.

Kaisa Parviainen, kehittämisspäällikkö

Merja Purhonen, järjestöpäällikkö

Sari Tervonen, toiminnanjohtaja

Suomen Omaishoidon verkoston työvaliokunta

Jonna Skand, Folkhälsans Förbund rf, pj.

Nina Hovén-Korpela, ADHD-liitto ry

Minna Kallunki, Mielenterveysomaisten keskusliitto - FinFami ry

Ylva Krokfors, Invalidiliitto ry

Paula Noronen, Ikäinstituutin säätiö sr

Eeva Virkkunen, Lasten Omaishoitajat ry

Liitosta:

Pilvi Nummelin, siht. (vanhempainvapaalla 23.6 asti)

Merja Purhonen, siht. (vanhempainvapaan ajan)

Miten jaksat omaishoitaja? -hanke (16.8.2021 alk.)

Marja Keväjäarvi, Oulun seudun omaishoitajat ry:n puheenjohtaja, Koulutuskuntayhtymä OSAO, pj.

Sirkkaliisa Heimonen, Ikäinstituutti, toimialapäällikkö

Sinikka Kaakkuriniemi, Mieli ry, järjestöjohtaja

Sarianna Maaranen, Essote , Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen ky, omais- ja perhehoidon koordinaattori

Tarja Välimäki, TtT, dosentti, Itä-Suomen yliopisto, Omaishoitajaliiton hallituksen jäsen

Liitosta:

Hanna Savela, hankekoordinaattori

Sari Tervonen, toiminnanjohtaja

Henkilökunta

Gehring Sandra, koulutussuunnittelija, poissa 7.12.–31.12.

Heino Malla, koordinaattori

Hyvärinen Antti, tiedottaja, 8.1. asti

Häggqvist Kaisu, koulutussuunnittelija, 25.3. asti

Järnstedt Pia, aluekoordinaattori, Länsi-Suomi

Kataja Miika, projektipäällikkö 30.6. asti

Kokko Tiina, viestintäpäällikkö, poissa 26.8.–31.12.

Koponen Elina, koordinaattori

Laukkarinen Ismo, viestinnän asiantuntija 1.10. alkaen

Lehtinen Tiina, talouspäällikkö

Lepistö Kukka-Maaria, aluevastaava, Itä-Suomi

Linnavirta Matilda, koulutussuunnittelija

Lorenz-Wende Andrea, suunnittelija 31.8. asti

Mäkelä Matti, aluevastaava, Etelä-Suomi

Nummelin Pilvi, suunnittelija, vanhempainvapaalla 23.6. asti

Nurmi Anu, assistentti

Ojanen Merja, hallintovastaava 1.11. alkaen

Parviainen Kaisa, kehittämisspäällikkö

Purhonen Merja, järjestöpäällikkö

Ring Marjo, mielen hyvinvoinnin asiantuntija, 15.8. asti

Savela Hanna, aluevastaava, Pohjois-Suomi

Sottinen Johanna, suunnittelija, 1.9. alkaen

Omaishoitajaliitto ry

Tervonen Sari-Minna, toiminnanjohtaja
Timoskainen Juha, koordinaattori
Vierula Kirsi, suunnittelija, 31.1. asti, 1.3. alkaen

Toimenkuvamuutokset:

Linnavirta Matilda, aluevastaava, 1.8. alkaen, Etelä-Suomi
Matti Mäkelä, projektipäällikkö, 1.8. alkaen, Rahkeet riittämään -projekti
Vierula Kirsi, aluevastaava, 15.8. alkaen, Pohjois-Suomi
Savela Hanna, hankekoordinaattori, 15.8. alkaen, Miten jaksat omaishoitaja? -hanke
Koponen Elina, koulutussuunnittelija, 1.9. alkaen OmaisOiva 18,5 % työajasta

LIITE 1 Liiton keskeisiä kansallisia ja kansainvälisiä järjestöyhteistyökumppaneita

European Association Working for Carers Eurocarers

Folkhälsan Förbund rf

Ikäinstituutti

International Alliance for Caregiving Organisations

Kehitysvammaisten Palvelusäätiö

Kehitysvammaisten Tukiliitto

Maaseudun Terveys- ja lomahuolto MTLH

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami

Miina Sillanpään Säätiö

Muistiliitto

Opintotoiminnan Keskusliitto

Perhehoitoliitto

Suomen sosiaali ja terveys SOSTE

Valtaa vanhuus verkosto

Liitto tekee paljon yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa. Liitolla on edustajia lukuisissa paikallisissa verkostoissa. Hankkeilla on myös monenlaisia verkostoja ja kumppanuuksia.

LIITE 2 Liiton järjestämät keskeiset valtakunnalliset koulutukset ja tapahtumat 2021

Tammikuu

- 13.1. Valtakunnallinen OivaRiihi, verkko
- 14.1. Tammipäivät, verkko

Helmikuu

- 11.2. VerkostoAvain, verkko
- 23.2. Ohjaajapäivä 1, verkko

Maaliskuu

- 16.3. Kuinka lakia luetaan -miniseminaari, verkko
- 23.3. AlueAvain etelä ja itä, verkko
- 25.3. AlueAvain pohjoinen ja länsi, verkko
- 30.3. Ohjaajapäivä 2, verkko

Huhtikuu

- 13.4. Vertaisryhmän ohjaajakoulutus, verkko
- 21.4. Valtakunnallinen AlueAvain Suomen omaishoidon verkoston kanssa, verkko
- 22.4. Kevätkokous, Helsinki, verkko
- 29.4. Ohjaajapäivä 3, verkko

Toukokuu

- 12.–13.5. Ovet-ohjaajakurssi, verkko
- 20.5. Liiton ja jäsenyhdistysten 30-vuotisjuhlakokoukseen, verkko

Kesäkuu

- 8.–9.6. Oivaltava-päivät, verkko

Elokuu

- 29.8. Omaishoitajien TV-juhla jumalanpalvelus, Tampere
- Alueelliset OivaRiihet (4 kpl), verkko

Syyskuu

- 7.9. Yhdistysten hallituspäivä, verkko
- 22.9. Vertaisryhmän ohjaajakoulutus, verkko
- 29.9. Ohjaajapäivä 4, verkko

Lokakuu

- 6.10. Euroopan omaishoitajien päivä, järjestöpäivä ja omaishoitoparlamentti, Helsinki, verkko
- 7.10. Järjestöpäivä, syyskokous, Helsinki, verkko
- 19.10. Ohjaajapäivä 5, verkko
- 27.10. Valtakunnallinen AlueAvain, verkko

Marraskuu

2.11. Verkoston vuosikokous ja seminaari, Helsinki, verkko

4.11. Valtakunnallinen AlueAvain, verkko

10.11. Kuinka lakia luetaan -miniseminaari, verkko

21.–28.11. (vko 47) Valtakunnallinen omaishoitajien viikko. Pääjuhla Kuopiossa 25.11.

21.11. Omaishoitajien kirkkopyhä

24.11. Ohjaajapäivä 6, verkko

30.11. Näkyväksi miitti, Jangsterit, Helsinki, verkko